

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СТЕПАНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

(власноручний підпис здобувача освіти)

Допускається до захисту:

в. о. завідувача кафедри фінансів і
банківської справи,

к.е.н, доцент

Л.В. Юрчишена

«_____» _____ 2022 р.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:

Н.І. Волкова, доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЕКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2022

АНОТАЦІЯ

Степанко О. В. Діагностика фінансового стану підприємства. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні засади діагностики фінансового стану підприємства. Визначено методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства. Проведено діагностику фінансового стану підприємств України за 2018 - 2021 рр. та діагностику фінансового стану ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО».

В ході дослідження розроблено концепцію удосконалення діагностики фінансового стану підприємства, яка дозволить забезпечити його фінансове оздоровлення.

Ключові слова: діагностика фінансового стану, платоспроможність, фінансові ресурси, цифровізація, драйвери цифрової економіки.

71 с., 11 табл., 3 рис., бібліограф.: 60 джерел.

SUMMARY

Stepanko O. V. Diagnosis of the financial condition of the enterprise Specialty 072 Finance, banking and insurance. Educational program "Finance, Banking and Insurance". Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

The theoretical basis of diagnosing the financial state of the enterprise is considered in the qualification work. Methodological tools for diagnosing the financial state of the enterprise have been defined. Diagnostics of the financial condition of Ukrainian enterprises for 2018-2021 and diagnosis of the financial condition of LLC "VININTERTREYD-AVTO" were carried out.

In the course of the study, the concept of improving the diagnosis of the financial state of the enterprise was developed, which will allow to ensure its financial recovery.

Key words: diagnostics of the financial state, platform industry, financial resources, digitalization, drivers of the digital economy.

71 p., 11 tabl., 3 fig., bibliography: 60 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1 Економічна сутність та необхідність діагностики фінансового стану підприємства.....	7
1.2 Методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ.....	24
2.1 Діагностика фінансового стану підприємств України за 2018 - 2021 рр.....	24
2.2 Діагностика фінансового стану ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД- АВТО».....	30
2.3 Напрямки покращення фінансового стану та ефективності використання ресурсів підприємства.....	41
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
3.1 Концепція удосконалення діагностики фінансового стану підприємства.....	46
3.2 Апробація удосконаленої методики оцінки платоспроможності підприємства.....	55
3.3 Методи діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації економіки	60
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах сучасної фінансово-економічної нестабільності діяльність підприємства є об'єктом пильної уваги більшості суб'єктів ринкових відносин, зацікавлених у результатах успішного функціонування. Достовірна інформація про фінансову діяльність підприємства створює передумови для можливої оцінки становища підприємства на ринку, її платоспроможності та конкурентоспроможності у кризовий та посткризовий періоди всім зацікавленим особам.

Процес формування та використання фінансових засобів підприємства, що виражається в певному рівні платоспроможності, діагностує конкурентоспроможність підприємства та її потенціал у діловому співробітництві, виступає гарантом матеріалізації економічних інтересів усіх суб'єктів господарської діяльності, проявляється значущою характеристикою ділової активності та надійності підприємства.

У сучасних умовах господарювання підприємство повинно підвищувати ефективність виробництва, конкурентоспроможність продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємницької ініціативи. Для успішного продовження своєї діяльності підприємству необхідно у процесі функціонування стежити за показниками стійкості фінансового становища. Розумне керівництво має вдаватися до діагностики фінансового стану, загроз фінансової неспроможності та на основі отриманих результатів коригувати тактику функціонування підприємства. Застосування економічної діагностики дозволяє своєчасно розпізнавати проблемні місця у фінансово-економічній діяльності підприємства, створюючи інформаційну базу для вдосконалення процесів управління фінансами: зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності, максимізації прибутку, недопущення кризи та банкрутства підприємства. Важливим питанням є вибір ефективного аналітичного інструментарію для отримання

найбільш повної і достовірної інформації щодо фінансово-економічної діяльності підприємства.

Питанням діагностики підприємства приділяють увагу багато авторів, серед яких Васильєва Л.С., Нікітіна Н.А., Беспалов М.В., Горобець Ю.М., Нехайчук Ю.С., Блажевич О.Г. та ін.

Проте, за сучасних умов, проблеми діагностики фінансового стану підприємств все ще залишаються актуальними і вимагають наукового та систематизованого підходу до їх вивчення. Питання вибору найефективнішої методики діагностики фінансового підприємства не опрацьовані.

Мета дослідження. Розробити на основі системного підходу концепцію удосконалення діагностики фінансового стану підприємства, яка дозволить забезпечити його фінансове оздоровлення.

Об'єкт дослідження – фінансовий стан підприємства.

Предмет дослідження – фінансово-економічні та організаційно-управлінські відносини, які виникають у процесі діагностики фінансового стану підприємства.

Завдання дослідження:

- визначити економічну сутність діагностики фінансового стану підприємства;
- визначити методичні основи діагностики фінансового стану підприємства;
- провести діагностику фінансового стану підприємств України за 2017 - 2021рр.;
- провести діагностику фінансового стану ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО»;
- розробити концепцію удосконалення діагностики фінансового стану підприємства;
- провести апробацію удосконаленої методики оцінки платоспроможності підприємства.

Методи дослідження: методи порівняльного та статистичного аналізу, економічного аналізу, економіко-математичні методи, системний підхід, інструменти інтелектуального текстового аналізу.

Наукова новизна дослідження: розроблено концепцію удосконалення діагностики фінансового стану підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені пропозиції, методи діагностики фінансового стану підприємства, які розглянуті в рамках розробленої концепції, можуть бути використані підприємствами в практичній діяльності, спрямованій на покращення фінансового стану.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано:

- стаття «Прогнозування ризику настання банкрутства на підприємстві»// електронний науково-практичний журнал «Цифрова економіка та економічна безпека». Випуск № 2(02)/2022;

- тези «Розвиток діагностики фінансового стану підприємств в умовах цифровізації»// *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Полтава, 2022.

- тези «Економічна необхідність діагностики фінансового стану підприємств» // Матеріали XXII Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання», Вінниця, 2022.

Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 60 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок, обсяг основної частини 71 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та необхідність діагностики фінансового стану підприємства

Діагностика діяльності підприємства поділяється на два види – поточну діагностику та стратегічну діагностику. Поточна діагностика дозволяє дати оцінку отриманих під час аналітичного дослідження показників поточної діяльності підприємства. Стратегічна діагностика визначає можливі напрями підвищення ефективності функціонування підприємства на найближчу та тривалу перспективу з прогнозуванням конкретних показників стратегії його розвитку.

Діагностика стану та прогнозування розвитку підприємства включає наступні складові:

- на базі узагальнення внутрішніх та зовнішніх аналітичних досліджень діяльності підприємства проводиться загальна діагностика стану підприємства;
- проводиться аналітичне дослідження перспектив розвитку підприємства;
- визначаються необхідні поточні та перспективні напрями зміни стратегії підприємства;
- розробляються прогнози стратегічних варіантів діяльності підприємства (з розрахунком основних показників, тобто «контрольних цифр»);
- розроблені варіанти стратегії розвитку підприємства представляються керівництву для прийняття управлінського рішення.

В цілому сутність аналізу та діагностики діяльності підприємств полягає в наступному:

- визначення дії об'єктивних економічних законів у практиці конкретних умов функціонування підприємств;

- дослідження процесів та явищ, які виникають в ході господарської діяльності підприємства, оцінка отриманої інформації, яка відображає результати діяльності підприємства, підготовка масиву даних для розробки управлінських рішень, складання поточних та довгострокових прогнозів стратегії розвитку підприємства.

Важливим напрямком дослідження є класифікація, виділення видів діагностики підприємства. Виділяють наступні види фінансової діагностики підприємства:

1. Економічна діагностика (стратегічна, кризового стану, внутрішня, зовнішня, експрес-діагностика, фундаментальна);
2. Фінансова діагностика;
3. Діагностика фінансово-господарської діяльності суб'єктів;
4. Бізнес-діагностика;
5. Діагностика банкрутства;
6. Діагностика ліквідності суб'єктів господарювання;
7. Структурна діагностика;
8. Організаційна діагностика;
9. Функціональна діагностика;
10. Систематична діагностика.

Економічна діагностика (стратегічна) - оцінка ефективності вибраної стратегії діяльності; дослідження стратегічної позиції підприємства з окремих напрямів його діяльності.

Економічна діагностика (кризового стану) - оцінка сильних і слабких сигналів, які отримує підприємство із зовнішнього середовища; виявлення параметрів кризового розвитку підприємства; створення особливої групи спостереження, які формують можливе «кризове поле», що створює небезпеку банкрутства.

Економічна діагностика (внутрішня) - контроль за зміною системи показників діяльності підприємства.

Економічна діагностика (зовнішня) - створення системи моніторингу поточної фінансової діяльності підприємства; створення необхідної аналітичної бази для вироблення управлінських рішень відносно проблем підприємства.

Економічна діагностика (експрес-діагностика) - проводиться за ініціативи кредиторів підприємства для визначення вибору найдоцільнішого типу поведінки щодо підприємства - боржника; здійснюється за ініціативи потенційних інвесторів з метою обґрунтування доцільності участі в санації підприємства.

Економічна діагностика (фундаментальна) – визначення об'єктів спостереження і виявлення чинників небезпеки банкрутства; здійснюється збір необхідної інформації та перевірка форм фінансової звітності (внутрігосподарський аудит); проведення деталізованого аналізу динаміки системи показників-індикаторів оцінки небезпеки банкрутства підприємства; попереднє оцінювання фінансового стану підприємства і динаміки його економічного розвитку.

Фінансова діагностика - потрібна для оцінки фінансового добробуту підприємства, стану його майна, швидкості обертання всього капіталу та окремих його частин, доходності використання коштів, потребує швидких, але виважених управлінських рішень.

Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств - має важливе значення в умовах вивчення потреби технічного переозброєння підприємств, не потребує швидких управлінських рішень.

Бізнес-діагностика - виявлення найважливіших проблем в діяльності підприємства; розробка програми коротко – і довготермінових заходів підвищення ефективності і фінансової результативності підприємства.

Діагностика банкрутства - необхідна за умов кризового стану підприємства, потребує швидких, але виважених управлінських рішень.

Діагностика ліквідності підприємства - комплексна система оцінки діяльності підприємства, що дозволяє приймати обґрунтовані економічні

рішення шляхом взаємозалежного вивчення всіх аспектів діяльності підприємства: комерційного, виробничого, інвестиційного та фінансового.

Структурна діагностика - передбачає дослідження підприємства та його підрозділів з позицій системного аналізу, при цьому особлива увага приділяється оцінці відповідності структури підприємства, його стратегічним цілям та завданням поточної діяльності.

Організаційна діагностика - застосовується для аналізу взаємодії підрозділів підприємства у процесі виробництва та реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг та виконання завдань, що передбачають досягнення соціального ефекту.

Функціональна діагностика - використовується з метою оцінки діяльності окремих підрозділів підприємства за допомогою спеціально розроблених критеріїв. Дозволяє опосередковано оцінити внесок підрозділів, відділів та інших структурних одиниць підприємства у досягнення його цілей.

Систематична діагностика - передбачає комплексний моніторинг стану підприємства за допомогою системи заздалегідь встановлених параметрів та оцінку відхилень від їх нормального рівня.

Діагностика фінансового стану як самостійний напрям набула активного розвитку тільки останнім часом, тому незначна кількість науковців приділяє увагу дослідженням у цій сфері. Напрями вдосконалення методів діагностики в процесі управління підприємствами розглядаються в працях таких вітчизняних та іноземних вчених як: Н. Зимін, Г. Савицька, І. Бланк, В. Савчук, П. Табурчук, Н. Чумаченко, А. Шеремет, Р. Сайфулін та ін.

Розвиток будь якого підприємства залежить від впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів належать: ринкові та політичні. До внутрішніх - операційні (структура поточних витрат, менеджмент виробництва, маркетингова політика тощо), інвестиційні (інвестиційна стратегія, інвестиційний менеджмент, інвестиційні вкладення тощо), фінансові (фінансова стратегія, фінансовий менеджмент, структура активів та зобов'язань тощо).

В цих умовах необхідно створювати систему підтримки прийняття рішень, яка б дозволяла в умовах обмеженої інформації вчасно ідентифікувати стан керованої системи незважаючи на посилення кризових тенденцій, а також створювати можливості для прогнозування наслідків прийняття рішень. Такою системою виступає фінансова діагностика підприємства.

Фінансова діяльність підприємства націлена на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, оптимального співвідношення власних та залучених коштів, високого рівня фінансової стійкості.

Фінансовий стан представляє собою різнобічну характеристику якості виробничо-фінансової діяльності підприємства, яка впливає на рух, склад та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства, реалізацію фінансових відносин за допомогою системи показників (на фіксований момент часу, а також і в динаміці) [49].

Кожне підприємство під час здійснення фінансово-господарської діяльності перебуває на різних етапах економічного розвитку. Може бути етап виникнення перших ознак кризи, або етап повномасштабної кризи, що загрожує банкрутством. На кожному етапі використовуються різні критерії оцінки фінансового стану підприємства, що відображається на структурі та кількості досліджуваних явищ і процесів. Вирішення багатьох проблем підприємства можливе лише за умови проведення його фінансової діагностики.

Васильчук Є. С. приділяв значну увагу діагностиці банкрутства підприємства. Він вважає, що діагностика банкрутства підприємства представляє собою систему цільового фінансового аналізу, яка залежно від цілей та методів проведення поділяється на систему експрес-діагностики та систему фундаментальної діагностики банкрутства [9].

Зимін Н. Є. вважає, що необхідне виділення фінансової діагностики як самостійного функціонального елемента процесу управління, застосування якого дозволяє суттєво підвищити якість рішень, що приймаються у фінансово-господарській діяльності підприємства і фінансова діагностика – це процес розпізнавання стану та виявлення проблем функціонування об'єкта за

непрямими ознаками, пов'язаний з розробкою шляхів та напрямків їх можливого рішення [11].

Г. Савицька дає визначення категорії «діагностика» як одного із видів аналізу господарської діяльності підприємства. Такий аналіз дозволяє встановити характер порушень нормального ходу економічних процесів, використовуючи типові ознаки, властиві лише цьому порушенню. Тобто автор виділяє діагностику як напрям аналізу, що дозволяє визначити ризики банкрутства підприємства [19].

Пропозиції А. Шеремет та Р. Сайфуліна [27] зводяться до проведення діагностики кризових ситуацій на підприємстві з використанням засобів аналізу фінансового стану підприємств за загальноприйнятими напрямками такого аналізу.

В. Савчук [20], ототожнює процес діагностики з аналізом, приділяючи увагу обов'язковому інформуванню керівництва підприємства про виявленні проблеми, їх причин. Такий підхід є надто вузьким ретроспективним спрямуванням дослідження.

П. Табурчук вважає, що фінансова діагностика - це підсистема фінансового менеджменту підприємства, спрямована на оцінку фінансового стану підприємства, розпізнавання його проблемних місць з метою створення інформаційної бази для підготовки рекомендацій щодо управління активами, капіталом, грошовими потоками, прибутком, інвестиціями та інноваціями, а також прийняття рішень у підсистемах бюджетування та планування, ризику, маркетингу, контролінгу. [41].

Науковець С. Приймак вважає, що фінансова діагностика є ключовим функціональним інструментом контролінгу, так як результати проведеної діагностики можуть виступати інформаційною базою для ухвалення управлінських рішень в галузі кредитування (фінансового та комерційного), інвестування, реорганізації діяльності, її диверсифікації [18].

Фінансова діагностика проводиться з метою визначення поточного стану підприємства, динаміки змін у фінансовому стані, можливих шляхів вирішення

виявлених проблем, оцінки та інтерпретації фінансових показників, що характеризують діяльність підприємства.

Сметанюк О. А., Приймак С. В. [20] сформулювали таке визначення поняття «фінансова діагностика»: це процес ідентифікації якості фінансового стану суб'єктів господарювання та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри. Так діагностика ідентифікує якість фінансового стану, але вона не тільки визначає чинники, які впливають на фінансові параметри суб'єктів господарювання, а й виявляє причини, що зумовили зміну.

Фінансова діагностика на відміну від аналізу та оцінки фінансового стану підприємства, які лише констатують фактичний стан, спрямована на надання інформації для інших підсистем фінансового менеджменту з метою вироблення управлінських рішень щодо ефективного фінансового менеджменту підприємства. Від ефективності процесу діагностики фінансового стану підприємства залежить вся подальша фінансово-господарська діяльність, так як коли проблеми не виявлені або невчасно виявлені то неможливо вчасно вжити відповідних заходів і запобігти кризи чи банкрутство. Тобто, процес діагностики повинен мати систематичний характер із застосуванням гнучких методів та інструментів до всебічного вивчення фінансового стану підприємства.

Таким чином, визначення категорії «фінансова діагностика» розглядається в сучасній економічній літературі науковцями, виходячи з різних сторін. Це призводить до того, що єдиного, синтезуючого визначення немає. Науковці, які висвітлюють питання стосовно визначення фінансової діагностики, підтверджують її значну роль у сучасній теорії і практиці. Вони стверджують, що на нинішньому етапі ще не склалося єдиного погляду на розуміння сутності фінансової діагностики, досить часто воно ототожнюється з економічним або фінансовим аналізом чи розглядається як складова частина аналізу.

На основі аналізу поглядів науковців можна запропонувати наступне підхід до визначення поняття «фінансова діагностика».

Поняття «фінансова діагностика» має важливу специфічну ознаку – вона представляє собою діагноз, тобто висвітлює поточний та перспективний стан підприємства.

Фінансова діагностика підприємства включає наступні етапи:

- 1 етап - спостереження і збір інформації про об'єкт дослідження (бухгалтерська та статистична звітність);
- 2 етап - первинне опрацювання інформації (розрахунки фінансових показників, які характеризують фінансовий стан підприємства);
- 3 етап - продукування гіпотез (розраховані показники порівнюються з нормативними показниками, або середніми показниками по типовим підприємствам).

Таким чином, під фінансовою діагностикою слід розуміти визначення поточного стану підприємства й динаміки його змін, можливих шляхів розв'язання проблем за результатами розрахунків фінансових показників, оцінки та інтерпретації цих показників, що характеризують різні сторони діяльності підприємства.

Виходячи з дослідження особливостей визначення поняття «фінансової діагностики» різними науковцями можна зробити висновок, що більшість визначень ототожнюють у собі категорії процесу та аналізу. На основі процесу здійснюється послідовність операцій, а аналізу – це процес розкладання цілого на частини. Тому, враховуючи викладені позиції науковців та проведений аналіз визначень поняття, запропоновано таке визначення фінансової діагностики: фінансова діагностика представляє собою процес аналізу фінансових показників діяльності підприємства, визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Фінансова діагностика дозволяє врахувати фінансові можливості підприємства, досягнуті результати його роботи з метою визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку.

Концепції діагностики на сучасному етапі ще не склалися і потребують подальшого глибокого вивчення та розвитку. Це зумовлюється тим, що оцінка ситуації, отримана на базі повної і достовірної інформації, є встановлення

діагностичного сценарію стану суб'єктів господарювання та виявлення перспектив розвитку.

Необхідність фінансової діагностики пов'язана з тим, що досягнення стійких результатів діяльності підприємств без неї не можливе. Необхідно проводити аналіз показників ефективності функціонування підприємства, оцінку та осмислення результатів з метою подальшої діагностики та прогнозу розвитку, підготовки заходів щодо збереження та зміцнення фінансового та економічного благополуччя підприємств на перспективу. За допомогою аналізу вивчаються тенденції розвитку підприємства, глибоко та системно досліджуються фактори зміни результатів діяльності, обґрунтовуються плани та управлінські рішення, здійснюється контроль їх виконання, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємств, виробляється економічна стратегія їх розвитку та інше. Результати фінансової діагностики презентуються власникам підприємств з метою управлінського аналізу та прийняття стратегічних рішень.

1.2 Методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства

Метод діагностики представляє собою систему теоретичних категорій, наукового інструментарію та принципів дослідження діяльності підприємства.

На кожному підприємстві фінансові менеджери мають за основне завдання розробку методики діагностики фінансово-господарської діяльності. Діагностика фінансово-господарської діяльності включає сукупність методів та прийомів вивчення та обробки фінансової інформації, відповідний алгоритм їхньої дії, апробацію розроблених методів, вивчення наслідків застосування. Процес розробки методики діагностики пов'язаний зі значними складнощами та затратами часу і коштів, тому сучасні підприємства не розробляють власні методики.

У практиці фінансового менеджменту поширеним є використання моделей, розроблених зарубіжними та вітчизняними вченими-економістами та різними установами (фінансово-кредитними, рейтинговими, контрольно-ревізійними, а також науково-дослідними).

Фінансова діагностика підприємства має за мету отримання аналітичних показників, які дають об'єктивну і точну інформацію про фінансовий стан підприємства та дозволяє виявити та оцінити перспективу його подальшого розвитку.

Виділяються наступні функції діагностики фінансового стану підприємства:

- об'єктивна та своєчасна оцінка фінансового стану підприємства з використанням відповідних методик;
- виявлення «больових» точок у діяльності підприємства, вивчення причин, що вплинули на їх виникнення та розвиток, а також резервів;
- розробка управлінських рішень, направлених на забезпечення зростання ефективності фінансово-господарської діяльності за рахунок виявлених резервів;
- прогнозування та планування фінансових результатів підприємства та розробка прогнозних моделей фінансового стану залежно від різних варіантів використання ресурсів.

Перш ніж приступити до діагностики фінансового стану підприємства, необхідно визначити яка методика буде найефективніша і дасть відносно точний результат. Для проведення діагностики фінансового стану економічного суб'єкта можуть бути використані такі методики:

1. Коефіцієнтна методика, яка передбачає використання аналітичних коефіцієнтів. Ця методика є досить поширеною внаслідок широко розробленого інструментарію.
2. Якісна методика, що включає проведення вертикального і горизонтального аналізу, аналізу ліквідності балансу, а також використання формалізованих анкетних схем.

3. Трансформаційна методика, спрямована більшою мірою на перетворення звітності на більш зручний для сприйняття вид за рахунок агрегування статей, трансформації відповідно до МСФЗ тощо.

4. Інтегральна методика, що передбачає синтезування фінансових індикаторів у комплексні конструкції за такими напрямками: регресійні моделі оцінки ймовірності банкрутства, банківські кредитні рейтинги, галузеве ранжування, аналіз нечітких множин та зведені рейтингові моделі.

Таким чином, для проведення якісної діагностики фінансового стану конкретного підприємства необхідно обґрунтовано поставитися до вибору методик. Окремо взята методика діагностики не повною мірою відбиває реальний фінансовий стан підприємств, не враховує їх галузеві особливості та специфіку фінансово-господарської діяльності. Тому одночасне використання кількох методик дає можливість найповніше та об'єктивно оцінити фінансове становище підприємства, а також перспективу його розвитку.

Основою методології проведення діагностики фінансового стану підприємства є основні засади фінансового аналізу та вимоги, що пред'являються до його проведення зацікавленими користувачами бухгалтерської фінансової інформації [12]:

Проведення діагностики фінансового стану підприємств має ґрунтуватися на перелічених у таблиці 1.1 принципах та вимогах, тому що їх дотримання сприяє отриманню найбільш точних значень та правильному їх трактуванню.

Оцінка фінансового стану дає можливість критичної оцінки фінансових результатів діяльності підприємства, як у статичі, так і в динаміці, створює передумови для визначення проблем у фінансовій діяльності та засобів ефективного використання фінансових ресурсів, а також їхнього раціонального розміщення.

На діагностику фінансового стану як процес впливають безліч прикладних наук. При цьому вона також розвивається з ними, вбираючи в себе результати наукових досліджень, щоб запровадити їх і реалізувати на практиці.

Таблиця 1.1 - Принципи і вимоги діагностики фінансового стану підприємства

Принцип, вимога	Зміст принципу, вимоги
1. Науковість	Слід керуватися науково обґрунтованими методиками та методами аналізу, діагностики фінансового стану, що базуються на положеннях діалектичної теорії пізнання, економічних законів тощо.
2. Комплексність	Всебічне вивчення фінансового стану з метою об'єктивності його оцінки
3. Системність	Вивчення зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на фінансовий стан у взаємозв'язку один з одним, а не окремо
4. Регулярність	Діагностику фінансового стану необхідно проводити регулярно, а не лише за необхідності
5. Об'єктивність	Критичне вивчення тенденцій фінансового стану, побудова на їх основі обґрунтованих висновків та висновків
6. Дієвість	Придатність результатів діагностики фінансового стану для використання на практиці
7. Економічність	Витрати на реалізацію запропонованих заходів не повинні перевищувати ефекту від їх впровадження
8. Сумісність	Дані, отримані в результаті діагностики фінансового стану, повинні бути легко зіставні з вихідними даними, при регулярному проведенні процедури необхідно забезпечити наступність результатів.
9. Конкретність	Вихідні дані щодо аналізу і діагностики фінансового стану мають бути з перевірених, надійних джерел

Використання новітніх методів аналізу у поєднанні з передовими технологіями та потужною обчислювальною технікою призводить до підвищення точності отриманих результатів, дозволяє складати сценарії та прогнози розвитку підприємства, а також завчасно виявити можливі проблеми. Таким чином, аналіз фінансового стану є сполучною ланкою в ланцюжку різних наукових знань.

Діагностика фінансового стану підприємства повинна включати функціональні галузі, виділені відповідно до функціональної основи системи фінансового аналізу, і приведені у таблиці 1.2.

Для того, щоб навчитися впливати і навіть управляти фінансовим станом підприємства необхідно розібратися, які фактори найбільше впливають на фінансовий стан підприємства.

Таблиця 1.2 - Розподіл функціональних областей щодо елементів системи діагностики фінансового стану підприємства

Елемент фінансової діагностики	Переважно виражена функціональна область	Зв'язок із певним аспектом ефективності діяльності підприємства
1. Цілі управління	Управління	Узагальнюючий аспект ефективності менеджменту: ефективність у сенсі - як фактичне досягнення поставленої мети підприємства.
2. Цільові параметри, які діагностуються	Управління Діагностування	Об'єктний аспект ефективності: ефективність як система показників.
3. Діагностичні фінансові індикатори	Аналіз Фінанси, облік	Формальний аспект ефективності: ефективність як співвідношення певних показників вигод та втрат
4. Інструментарій діагностики	Фінанси, облік Аудит Аналіз Моніторинг	Інструментальний аспект ефективності: ефективність як пошук методів та результат виконання операцій з отримання кожного з показників вигод та втрат.
5. Критерії діагностики	Діагностування Контроль	Порівняльний аспект ефективності: ефективність як відповідність встановленим критеріям.

Єдиної класифікації щодо віднесення тих чи інших факторів за групами не існує, тому сформуємо найчастіші ознаки:

1. Зовнішні та внутрішні фактори. Відповідно, внутрішні чинники визначають як виробничі, позавиробничі фактори, а також різні форми порушення господарської та технологічної дисциплін, а до зовнішніх віднесено зовнішньоекономічні умови, економічна політика держави, природні умови, кон'юнктуру ринку, соціальні умови).

2. Постійні та змінні фактори. Постійні фактори не залежать від зміни обсягу виробництва, змінні відповідно залежать. Приклад змінних факторів - освоєння нової техніки, освоєння нових видів продукції.

3. Інтенсивні та екстенсивні фактори. Інтенсивні фактори сприяють покращенню фінансового стану, покращуючи виробничі показники. Інтенсивні — впровадження інновацій, підвищення рівня продуктивності праці, а екстенсивні пов'язані з кількісним приростом.

4. Кількісні та якісні фактори. Екстенсивні фактори сприятливо впливають на фінансовий стан через свою кількість, інтенсивні – за рахунок своїх корисних властивостей. Застосовуються у разі необхідності визначити вплив кожного з факторів на результат.

5. Складні та прості фактори. Застосовуються у разі необхідності визначити вплив кожного з факторів на результат.

6. Прямі та непрямі фактори. Застосовуються у разі необхідності визначити вплив кожного з факторів на результат.

Явним плюсом подібного підходу є велика номенклатура ознак для класифікації, що робить можливість застосування групувань.

Більшість вчених стверджують, що основними факторами, що визначають фінансовий стан, є:

1. Ступінь виконання розроблених планів та можливість збільшення за рахунок прибутку власного оборотного капіталу;
2. Ступінь оборотності оборотних засобів (активів);
3. Рівень платоспроможності підприємства.

Виконання планів підприємством, в тому числі і фінансових, залежить в першу чергу від результатів діяльності підприємства (господарської та виробничої), тобто фінансовий стан підприємства залежить від сукупності факторів господарської діяльності [41]. Даний підхід має недоліки, пов'язані з виділенням як основних тільки господарських факторів, а вплив інших факторів не береться до уваги.

Діагностика фінансового стану будується на певних принципах та вимогах і дозволяє всім зацікавленим сторонам отримувати інформацію достатньо високої точності про майнове та фінансове становище підприємства. Неможливо виділити, серед розглянутих, основні та другорядні фактори, оскільки залежно від ситуації роль основних факторів, що надають найбільш сильний вплив на фінансовий стан, може змінюватися залежно від певних обставин.

Прийняття як першорядної умови наявності належного інформаційного забезпечення пояснюється його особливою роллю у будь-якому діагностичному

дослідженні. Інформаційне забезпечення стає матеріальною базою фінансової діагностики та представляє собою процес підбору, акумуляції та відповідної обробки накопичених відомостей. Сукупність інформації можна класифікувати за різними принципами, до яких, найчастіше, відносять: джерела надходжень; коло питань, що висвітлюються; зміст та способи використання інформаційних даних.

Сучасні автори низки наукових праць, присвячених економічному фінансовому менеджменту, перераховують безліч вимог щодо формування належного інформаційного забезпечення. До його обов'язкових рис, у більшості випадків, зараховують такі критерії як: повнота, достовірність, зрозумілість, вибірковість, ефективність, іноді й інші кількісні та якісні ознаки, які повинні мати інформаційні відомості. Слід визнати, що ці вимоги є актуальними для формування інформаційної бази фінансової діагностики будь-якого підприємства. Однак вважаємо за доцільне, акцентувати, увагу на головних рисах інформаційних відомостей, що забезпечують об'єктивний характер фінансової діагностики.

Не викликає сумніву, що навіть високоякісне інформаційне забезпечення не може стати гарантом глибокого проведення об'єктивної фінансової діагностики. Інформація залишається лише інформаційною базою, яка різною мірою використовується учасниками діагностичного дослідження. Тому найважливішою передумовою вмілого проведення складних дослідницьких процедур, що забезпечують всесторонню оцінку ефективності функціонування підприємства, є наявність та професіоналізм організаторів та виконавців цих робіт.

Насамперед, до них можна віднести загальний освітній рівень та професіоналізм, який знаходить вираз:

- у глибокому знанні фундаментальних основ загальних економічних процесів, фінансів, ринкового механізму управління підприємством та основ методології дослідження даних явищ;

- у володінні практичними навичками визначення причинних зв'язків, застосування методів оцінки фінансової спроможності підприємства та прогнозування його розвитку;
- у постійному оновленні теоретичних та практичних знань у галузі фінансових процесів, досягненні нових прогресивних методів форм розрахунків, обґрунтуванні оптимальних моделей організації та функціонування фінансової діяльності;
- у раціональній організації процесу фінансової діагностики щодо встановлення логічної послідовності проведення дослідницьких процедур, вибору ключових об'єктів, ефективних методів оцінки, а також обґрунтування та презентації результатів діагностики.

Висновки до розділу 1

Фінансова діагностика - потрібна для оцінки фінансового добробуту підприємства, стану його майна, швидкості обертання всього капіталу та окремих його частин, доходності використання коштів, потребує швидких, але виважених управлінських рішень.

Враховуючи позиції науковців та результати аналізу визначень поняття, запропоновано таке визначення фінансової діагностики: фінансова діагностика представляє собою процес аналізу фінансових показників діяльності підприємства, визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Фінансова діагностика дозволяє врахувати фінансові можливості підприємства, досягнуті результати його роботи з метою визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку.

Необхідність фінансової діагностики пов'язана з тим, що досягнення стійких результатів діяльності підприємств без неї не можливе. Необхідно проводити аналіз показників ефективності функціонування підприємства, оцінку та осмислення результатів з метою подальшої діагностики та прогнозу розвитку,

підготовки заходів щодо збереження та зміцнення фінансового та економічного благополуччя підприємств на перспективу.

Для проведення якісної діагностики фінансового стану конкретного підприємства необхідно обґрунтовано поставитися до вибору методик. Окремо взята методика діагностики не повною мірою відбиває реальний фінансовий стан підприємств, не враховує їх галузеві особливості та специфіку фінансово-господарської діяльності. Тому одночасне використання кількох методик дає можливість найповніше та об'єктивно оцінити фінансове становище підприємства, а також перспективу його розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Діагностика фінансового стану підприємств України за 2018 -2021 рр.

До основних характеристик фінансового стану підприємства належать такі показники, як фінансова стійкість і платоспроможність. можна вважати таке Підприємство вважається фінансово стійким, якщо воно має змогу за рахунок власних коштів покривати вкладення в активи, а також має позитивне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Таке підприємство має достатні ресурси для того, щоб розрахуватися за своїми зобов'язаннями в установлені терміни.

Платоспроможним підприємство вважається тоді, коли воно має ресурси для вчасного погашення своїх боргів та зобов'язань. Підприємство повинно мати стійку здатність відповідати за своїми боргами у будь-який момент часу, тільки при цьому виконується умова фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Недостатній рівень фінансової стійкості свідчить про неплатоспроможність підприємства. Надмірний рівень фінансової стійкості теж не є позитивним, так як означає накопичення надлишкових запасів і резервів (збільшуються витрати підприємства та стримують темпи його розвитку).

При проведенні діагностики фінансового стану підприємства даються об'єктивні оцінки величини та структури активів і пасивів підприємства, а також визначається система відповідних показників, до яких належать:

- показники майнового стану;
- показники ліквідності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники прибутковості (рентабельності);
- показники ринкової активності (для акціонерних товариств).

В ході дослідження проводилася діагностика фінансового стану підприємств України за період 2018-2021 рр. В першу чергу проводився аналіз структури капіталу підприємств (табл. 2.1).

Проведені розрахунки дозволили зробити висновок, що капітал підприємств України більше ніж на половину складається із суми поточних зобов'язань і їх частка за період, що досліджується, збільшилася практично на 10% і складає біля 60%. Частка власного капіталу і довгострокових зобов'язань за цей же період скоротилася. Така структура капіталу підприємств пов'язана з великими ризиками, так як висока питома вага поточних зобов'язань свідчить про неефективну фінансову стратегію. Невеликий термін строкових зобов'язань збільшує ризики неплатежів підприємств, що в свою чергу може викликати ризик втрати підприємствами фінансової стійкості.

Таблиця 2.1 - Динаміка структури капіталу підприємств України за 2018 – 2021 рр.

Рік	Капітал усього, млрд. грн.	У тому числі, %			
		власний капітал	довгострокові зобов'язання і забезпечення	поточні зобов'язання і забезпечення	зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, та групи вибуття
2018	9991,79	25,48	16,98	57,52	0,02
2019	9961,77	25,68	17,37	56,92	0,03
2020	10878,05	25,70	16,41	57,86	0,03
2021	11494,97	27,91	13,21	58,85	0,03

Важливим показником, який характеризує рівень фінансового стану підприємств, є показник платоспроможності. В свою чергу платоспроможність можна охарактеризувати за допомогою показників ліквідності (табл. 2.2). Кожен коефіцієнт ліквідності має відповідне призначення і дає відповідь на питання чи достатньо підприємству елементів оборотних засобів для покриття його поточних зобов'язань.

Таблиця 2.2 - Динаміка показників ліквідності підприємств України за період 2018 – 2021 рр.

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,056	0,062	0,058	0,068
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,742	0,673	0,673	0,678
3. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	0,986	0,978	0,982	0,981

Аналіз показників ліквідності свідчить, що для підприємств України характерною є ситуація, коли найбільш ліквідні активи складають незначну частку у сукупних активах і цей показник є значно нижчим від рекомендованого значення. Це свідчить про те, що підприємства мають можливість покривати свої поточні зобов'язання лише на 7%, тоді як норматив для забезпечення достатнього рівня платоспроможності підприємства у короткостроковій перспективі становить 20 % (тобто підприємства повинні мати можливість покривати свої поточні зобов'язання не менше ніж на 20%).

Що стосується коефіцієнтів швидкої ліквідності, то вони практично відповідають рекомендованому значенню - 0,8, однак у 2019-2021 рр. вони дещо зменшилися порівняно з 2018 рр. Так, у 2021 р. підприємства можуть покрити найбільш ліквідними активами (грошовими коштами та їх еквівалентами, дебіторською заборгованістю) тільки 67% поточних зобов'язань.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) показує частку поточних зобов'язань, яку підприємство може закрити після реалізації усіх своїх оборотних активів. Значення даного коефіцієнта протягом досліджуваного періоду не дотягують до рекомендованих показників і мають негативну тенденцію до скорочення. Так, у 2018 р. підприємства України могли покрити загальною сумою своїх оборотних активів лише 98,6% поточних зобов'язань, а в

2021 р. цей показник скоротився до 98,1%, у той час як необхідно щоб оборотних активів було вдвічі більше, ніж короткострокових зобов'язань. Тільки в цьому випадку можливо забезпечити у довгостроковій перспективі платоспроможність підприємства.

Проведений аналіз показує, що для підприємств України характерна негативна тенденція зниження рівня платоспроможності. Для більш детального аналізу необхідно провести розрахунки показників фінансової стійкості підприємств (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Динаміка показників фінансової стійкості підприємств України за 2018 – 2021 рр.

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
1. Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,255	0,257	0,259	0,279
2. Коефіцієнт мобільності	1,380	1,314	1,372	1,372
3. Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами	-1,699	-1,435	-1,222	-1,089
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,732	-0,760	-0,694	-0,577
5. Коефіцієнт фінансового ризику	3,085	3,052	3,016	2,716
6. Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю	1,535	1,191	1,174	1,178

Результати аналізу фінансової стійкості, що наведені в таблиці 2.3, свідчать про те, що фінансова стійкість підприємств України за 2018-2021 рр. дещо покращилася, однак у цілому залишається незадовільною. Підприємства України мають високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. Про це свідчить показник частки власного капіталу в загальній сумі капіталу підприємств – він складає лише 25-28%. Негативним моментом є те, що увесь наявний власний капітал підприємств вкладено в необоротні активи, що призводить до того, що власних оборотних коштів для придбання необхідної сировини, матеріалів тощо, у підприємств немає. В той же час, зростання

коефіцієнта мобільності свідчить про зростання частки оборотних активів підприємств порівняно з необоротними в період, що досліджується.

Про зниження фінансової стійкості підприємств свідчить також незначне зниження коефіцієнта фінансового ризику. Так, якщо у 2018 р. на кожну гривню, вкладену у власний капітал підприємств, припадало в середньому 3,08 грн. позикових коштів, то у 2021 році ця сума складає 2,7 грн., що свідчить про те, що зберігається й так високий рівень залежності підприємств від зовнішнього фінансування.

Позитивним для підприємств України є показник рівня співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Так, у 2021 р. на кожну гривню кредиторської заборгованості припадало приблизно 1,17 грн. дебіторської заборгованості. Таким чином, підприємства мають можливість повністю покривати свої строкові зобов'язання грошовими коштами, які їм винні дебітори.

Наступною складовою аналізу фінансового стану підприємств України є оцінка показників ділової активності (табл. 1.4).

Аналіз показників, що наведені у таблиці 1.4, показав, що підприємства України мають позитивну динаміку всіх показників ділової активності за досліджуваний період. Негативна динаміка спостерігалася лише стосовно коефіцієнта оборотності запасів. Оборотні активи підприємств, дебіторська, кредиторська заборгованості почали обертатися швидше, тобто ділова активність підприємств зросла. Позитивні тенденції спостерігаються також стосовно рівня продуктивності праці працівників та віддачі основних засобів. Це свідчить про те, що і робочу силу, і основні засоби, підприємства стали використовувати з більшою ефективністю. У той же час менеджменту підприємств необхідно звернути увагу на показники оборотності запасів, так як ці показники знизилися і темпи зростання запасів випереджають темпи зростання обсягу продукції, що свідчить про заморожування коштів.

Таблиця 1.4 - Динаміка показників ділової активності підприємств України за 2018 – 2021 рр.

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,08	1,35	1,45	1,45
2. Коефіцієнт оборотності запасів	5,95	5,89	5,87	5,95
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,58	2,20	2,35	2,37
4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,41	2,60	2,73	2,77
5. Продуктивність праці працівників, тис. грн.	1089,7	1333,8	1548,8	1547,5
6. Віддача основних засобів, грн.	2,26	2,75	3,04	2,95

Проведений аналіз свідчить про те, що підприємства України мають проблеми, пов'язані з погіршенням фінансового стану, тобто на більшості підприємств спостерігається зростання частки поточної кредиторської заборгованості в загальній сумі капіталу підприємств, що є дуже ризикованим джерелом формування активів; показники платоспроможності та фінансової стійкості не відповідають нормативним значенням і підприємства можуть значно погіршити своє фінансове становище; темпи зростання запасів випереджають темпи зростання обсягу продукції, що призводить до уповільнення оборотності запасів.

Орієнтуючись на виявлені в ході діагностики негативні тенденції та ризики фінансової діяльності підприємств для покращення фінансового стану підприємств України та підвищення ефективності їх діяльності можна запропонувати наступні заходи:

- визначення найбільш оптимального співвідношення складників капіталу, за якого у підприємств з'явиться можливість маневрувати та ефективно використовувати наявні кошти з метою забезпечення безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції;

- зменшення питомої ваги короткострокових зобов'язань у загальній сумі капіталу і підвищити питому вагу власного капіталу та довгострокових зобов'язань;

- контролювати створення понаднормативних запасів сировини та матеріалів;
- перейти до виробництва більш рентабельних видів продукції з метою збільшити обсяг власних обігових коштів;
- проводити оцінку доцільності здійснення інших, крім основної, видів діяльності, які є збитковими і негативно впливають на рівень фінансового стану підприємств.

2.2 Діагностика фінансового стану ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО»

Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стабільність. Якщо підприємство має високий рівень фінансової стійкості, то воно в умовах несподіваної зміни ринкової кон'юнктури не припинить свою діяльність, а пристосується до таких змін. Крім того, підприємство з високим рівнем фінансової стабільності, має більше можливостей в залученні кредитних коштів банку, інвестиційних ресурсів.

У фінансово стійкого підприємства не виникає проблем зі своєчасним здійсненням обов'язкових платежів (з бюджетом, соціальними фондами, співробітниками та контрагентами).

Фінансово стабільне підприємство має високий рівень платоспроможності як у звичайних умовах господарювання, так і умовах кризових змін на ринку [23]. (табл.2.5).

Динаміка показника фінансової стійкості показує, що власні обігові кошти підприємства мають позитивну тенденцію збільшення показників як на початок так і на кінець звітної періоду за 2020 - 2021 рр. Така ситуація свідчить, що на підприємстві не відбувається накопичення необоротних активів.

Таблиця 2.5 - Динаміка фінансової стійкості (власних обігових коштів)
ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за 2019 - 2021 рр.

№ п/п	Назва показника	Методика розрахунку	На початок періоду	На кінець періоду	Зміна
1	Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	(Власний капітал+довгострокові зобов'язання-необоротні активи) або (оборотні активи – короткострокові зобов'язання)			
Звітний період, рік					
2	2019		2277,4- 244=2033,4	1331,9- 13,3=1318,6	зменшення
3	2020		1331,9- 13,3=1318,6	1787,8- 26,3=1761,5	збільшення
4	2021		1787,8- 26,3=1761,5	4033,6- 50,2=3983,4	збільшення

Позитивні значення показників власних оборотних коштів свідчать про достатній рівень фінансової стабільності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за період, що досліджується, а також про те, що значна частина оборотних коштів і необоротних активів забезпечені власним капіталом і довгостроковими зобов'язаннями. В цьому випадку підприємство не має проблем з своєчасною сплатою поточних боргів і розширенням виробництва.

Платоспроможність представляє собою наявність у підприємства достатньої кількості коштів для сплати ним в повному обсязі і своєчасно своїх боргових зобов'язань, які виникають в результаті кредитних та інших грошових операцій. Показником платоспроможності підприємства на визначену дату є відсутність прострочених боргів банку, бюджету, постачальникам, робітникам та службовцям. Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів [25].

Ліквідність активів представляє собою величину, яка є зворотною показнику ліквідності балансу за часом перетворення активів у грошові кошти. Чим менше часу необхідно відповідному активу для перетворення в грошову форму, тим вище його рівень ліквідності.

Цей показник свідчить про те, як швидко підприємство може реалізувати свої активи і отримати гроші, які потім використати для оплати зобов'язань.

За своїм змістом поняття платоспроможності та ліквідності дуже близькі, але ліквідність більш містке поняття, оскільки від ліквідності балансу залежить платоспроможність. При проведенні аналізу ліквідності балансу здійснюють порівняння коштів за активом, які групуються за ступенем ліквідності і розміщуються у порядку зменшення ліквідності, із зобов'язаннями за пасивом, які групуються за термінами їх погашення і розміщуються в порядку зростання термінів погашення[25].

Ліквідність балансу, або платоспроможність, забезпечується тоді, коли менш ліквідні активи покриваються відносно стійкими пасивами, а короткостроковим борговим зобов'язанням відповідає найбільш ліквідна частина активів.

Показники ліквідності дозволяють з'ясувати поточний стан розрахунків, але на їх основі можна прогнозувати подальший розвиток підприємства.

Рівень ліквідності свідчить про ступінь можливості підприємства швидко перетворити активи на гроші. Розраховуючи показники ліквідності підприємства, проводиться аналіз достатності поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості [18].

В короткостроковому періоді ліквідність підприємства визначається його можливостями покрити свої короткострокові зобов'язання.

Про важливість ліквідності для підприємства свідчить те, що коли оцінюються результати, то виявляється недостатня спроможність підприємства покрити свої короткострокові зобов'язання. Розрізняють кілька ступенів ліквідності, зокрема – недостатню ліквідність та високий рівень недостачі ліквідності:

а) недостатня ліквідність свідчить про те, що підприємство не може отримати знижки та не має інших вигідних комерційних можливостей. На цьому

рівні недостатня ліквідність означає, що керівництво підприємства не має свободи вибору і це обмежує його дії;

б) високий рівень недостачі ліквідності означає, що підприємство неспроможне погасити свої поточні борги і зобов'язання. Це може спричинити його неплатоспроможність і навіть банкрутство [13].

Недостатня ліквідність є негативом і для власників підприємства, та як може означати зменшення прибутковості, втрату контролю, часткову або повну втрату вкладень капіталу. Для кредиторів такий стан ліквідності в боржника може означати затримку в сплаті відсотків та основної суми боргу або часткову чи повну втрату позичених коштів. Стан ліквідності підприємства може вплинути на його взаємовідносини з партнерами, оскільки підприємство може бути неспроможним виконувати умови контрактів, а це, у свою чергу, призводить до втрат зв'язків підприємства з постачальниками [17]. Проведемо розрахунок показників ліквідності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за період 2019-2021 рр. (табл.2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за 2019- 2021 рр.

Назва показника	Методика розрахунку	2019 р.	2020 р.	Відхилення, 2020 до 2019 р. (+,-)	2021 р.	Відхилення, 2021 до 2020 р. (+,-)
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), $K_{\text{покр.}}$	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'яз.}}$	1,097	1,066	(0,031)	1,119	0,053
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності, $K_{\text{шв.лікв.}}$	$\frac{\text{Обор. акт.} - \text{запаси}}{\text{Поточні зобов'яз.}}$	4,9	3,1	(1,8)	4,9	1,8
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, $K_{\text{абс.лікв.}}$	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'яз.}}$	0,5	2,5	2,0	1,8	(0,2)
4. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості, $K_{\text{деб. кред.}}$	$\frac{\text{Сума дебіт. задолж.}}{\text{Сума кред. задолж.}}$	0,4	0,6	0,2	3,2	2,6

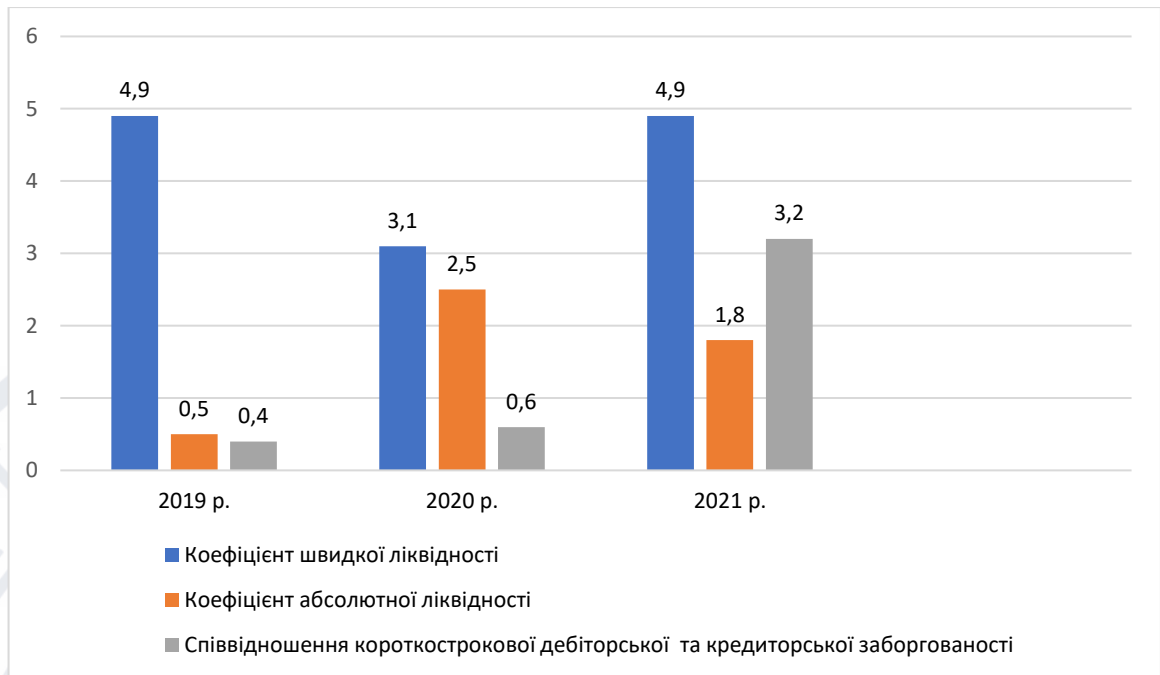

Рисунок 2.1 - Динаміка показників ліквідності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за період 2019-2021 рр.

Згідно проведеного аналізу показників ліквідності підприємства ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за період 2019-2021 рр.. можна зробити наступні висновки: коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) на початок періоду 2019 року склав 1,097 і на кінець у 2021 р. – 1,119, це свідчить про те, що обігових коштів не достатньо для погашення боргів протягом року, на кінець періоду підприємство необхідно ліквідувати борги. Коефіцієнт швидкої ліквідності на початок періоду 2019 року становить 4,9 і на кінець 4,9, тобто на одиницю термінових боргів припадає 4,9 одиниць найбільш ліквідних активів, це значення не відповідає нормативу 0,7-0,8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок періоду 2019 р. склав 0,5 і на кінець 1,8, отримані показники відповідають нормативним значенням, тобто, підприємство готове при необхідності негайно ліквідувати короткострокову заборгованість за товари, роботи, послуги. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості на початок періоду 2019 року 0,4 і на кінець 3,2. Коефіцієнт у 2019-2021 рр. показує, що співвідношення неоптимальне. Переважна більшість дебіторської заборгованості над

кредиторською говорить про нераціональне використання коштів, недостатню платоспроможність підприємства.

Таким чином, підприємство ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за показниками ліквідності у 2019-2021 рр. є достатньо ліквідним, воно може своєчасно ліквідовувати борги, розрахуватися з кредиторами протягом одного року, може негайно ліквідувати швидко і короткострокову заборгованість.

Оцінку фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати на основі комплексу показників платоспроможності.

Платоспроможність - здатність підприємства платити по своїм, зовнішнім зобов'язанням [21].

Платоспроможність характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року. Іншими словами це спроможність підприємства виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання за рахунок власних активів. Показники платоспроможності вимірюють рівень фінансового ризику підприємства, тобто ймовірність її банкрутства. У загальному випадку підприємство вважається платоспроможним, якщо його загальні активи перевищують його загальні зобов'язання.

Основними показниками, на основі яких визначають платоспроможність підприємства є наступні:

- коефіцієнт платоспроможності - коефіцієнт може як збільшуватися так і зменшуватися. Ця зміна залежить від джерел фінансування фондів, що формуються підприємством для розширення підприємницької діяльності. Саме співвідношення видів коштів (власних або залучених), що використовуються як джерела фінансування, показує фінансову стійкість підприємства, його можливість розвиватися за рахунок власних коштів;

- коефіцієнт заборгованості (обернена величина до коефіцієнту платоспроможності) - якщо визначений коефіцієнт більше 0,5, то це означає, що у підприємства значно зростає ризик несплати боргів. Фінансова стійкість підприємства під загрозою; - коефіцієнт автономії - показник, який характеризує

частку власних активів у загальній сумі всіх активів підприємства, використаних ним для здійснення статутної діяльності. Мінімальне (нормативне) значення коефіцієнта автономії складає більше 0,5. Ця величина показника дозволяє припустити, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті власними активами. Збільшення коефіцієнта автономії свідчить про зростання фінансової незалежності, підвищення гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань. Чим вище значення коефіцієнта, тим кращий фінансовий стан підприємства;

- коефіцієнт фінансової стабільності - показник, який характеризує відношення власних і позикових коштів підприємства (скільки позикових коштів залучило підприємство в розрахунку на одну гривню вкладених у активи власних коштів. Нормальним вважається стан, коли коефіцієнт більше 1. Перевищення власних коштів над позиченими вказує на те, що підприємство має стійкий фінансовий стан і відносно не залежить від зовнішніх джерел;

- коефіцієнт фінансового левериджу - показник, який характеризує відношення довгострокових зобов'язань і джерел власних коштів підприємства. Нормативне значення коефіцієнту фінансового левериджу не повинно бути більшим за 1;

- коефіцієнт забезпеченості власними засобами - показник, який характеризує рівень забезпеченості підприємства власними джерелами формування оборотних активів підприємства. Він показує скільки власних джерел формування. Нормальним вважається такий стан, коли коефіцієнт забезпеченості власними засобами перевищує 0,1.

Це означає, що оборотні активи, які є у підприємства покриваються власними та прирівняними до них джерелами. Збільшення коефіцієнта буде означати, що у нього є надлишкові джерела формування оборотних активів, а його зниження вказує на недостатність цих джерел. У цих випадках фінансовий стан підприємства буде нестійким [31].

Проведемо розрахунок показників платоспроможності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за звітний період 2019-2021 рр. (табл.2.7).

Таблиця 2.7 - Динаміка показників платоспроможності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за 2019 - 2021 рр.

Назва показника	Методика розрахунку	2019 р.	2020 р.	Відхилення, 2020 до 2019 р. (+,-)	2021 р.	Відхилення, 2021 до 2020 р. (+,-)
1. Коефіцієнт платоспроможності, $K_{пл.}$	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Боргові зобов'яз.}}$	9,3	100,2	90,9	67,9	(23)
2. Коефіцієнт заборгованості, $K_{заборгов.}$	$\frac{\text{Боргові зобов'яз.}}{\text{Власний капітал.}}$	0,16	0,01	(0,15)	0,2	0,19
3. Коефіцієнт автономії, $K_{авт.}$	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Вартість майна.}}$	0,73	1	0,27	1	0
4. Коефіцієнт фінансової стабільності, $K_{фс.}$	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позикові кошти.}}$	0,14	0,01	(0,13)	0,02	0,01
5. Коефіцієнт фінансового левериджу, $K_{фл.}$	$\frac{\text{Довгострок. зобов'яз.}}{\text{Власний капітал}}$	0,05	0	0	0	0
6. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами, $K_{звз.}$	$\frac{П1 - А1}{А2}$	0,083	0,062	(0,21)	0,166	0,104

Згідно аналізу показників платоспроможності підприємства ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» в період з 2019 по 2021 рр. можна зробити такі висновки: коефіцієнт платоспроможності за звітні періоди 2019, 2020 та 2021 рр. мав тенденцію збільшення, що означає стабільну фінансову стійкість та можливість розвитку підприємства без залучення додаткових джерел фінансування, проте у 2021 р. цей показник знизився, що означає нестачу власних коштів суб'єкта господарювання на самостійний розвиток.

Показник коефіцієнта заборгованості в період з 2019 - 2021 рр. не перевищував нормативне значення 0,5, це означає, що фінансова стійкість в безпеці, підприємство своєчасно сплачує боргові зобов'язання.

В період з 2019 по 2021 рр. показник коефіцієнта автономії становить практично 1, при нормативному значенні 0,5, це дозволяє припустити що підприємство фінансово стійке та самостійно власними активами покриває всі свої зобов'язання.

Коефіцієнт фінансового левериджу в період 2019-2021 рр. не перевищив нормативне значення 1.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами в період 2019 - 2020 рр. був вищим нормативного значення 0,01, що характеризує високий рівень забезпеченості ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» власними джерелами формування оборотних активів.

На короткострокову ліквідність або платоспроможність підприємства впливає його здатність генерувати прибуток. У цьому зв'язку розглядається такий аспект діяльності підприємства як рентабельність. Це і якісний і кількісний показник ефективності діяльності будь-якого підприємства [14].

Серед показників ефективності діяльності підприємства перше місце за умов ринку посідають показники ефективності використання капіталу, які відображають швидкість (прискорення або уповільнення) руху капіталу та його віддачу. У світовій практиці широкого застосування набув узагальнюючий показник міри ефективності використання капіталу - прибутковість (дохідність, рентабельність). Показники рентабельності можна об'єднати в кілька груп:

- показники, що базуються на витратному підході (рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності та окремих інвестиційних проектів, рентабельність звичайної діяльності);
- показники, що характеризують прибутковість продажів (валова рентабельність продажів і чиста рентабельність продажів);
- показники, в основі яких лежить ресурсний підхід (рентабельність сукупних активів або загальна рентабельність, рентабельність операційного капіталу, рентабельність основного капіталу, рентабельність оборотного капіталу, рентабельність власного капіталу і т. н. [15].

На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого показника ефективності капіталу для розрахунку коефіцієнта прибутковості.

У чисельнику формули може бути операційний, або чистий прибуток, у знаменнику - середні показники загального капіталу (загальні активи), основного капіталу (довгострокові активи), оборотного капіталу (поточні активи).

Використовуючи дані пасиву балансу, проводяться розрахунки коефіцієнтів прибутковості (коефіцієнт прибутковості загального, власного, акціонерного, перманентного капіталів). Вид коефіцієнту, який розраховується і аналізується, залежить від мети, що ставиться перед тим, хто проводить аналіз.

Всі показники можуть розраховуватися на основі балансового прибутку, прибутку від реалізації продукції і чистого прибутку.

В ході аналізу фінансового стану підприємства, розраховуються наступні показники рентабельності: коефіцієнт рентабельності активів; коефіцієнт рентабельності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності діяльності [19].

Наступним етапом аналізу є розрахунок показників рентабельності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за 2019-2021 рр. (табл.2.8).

Інформацію про інтенсивність інвестицій в активи підприємства можна отримати при розрахунку коефіцієнту прибутковості (окремо для основного і оборотного капіталу).

При розрахунку різних коефіцієнтів прибутковості (для власного, акціонерного та перманентного капіталів) визначається рівень прибутковості для власників підприємства, прибутковість власного і довгострокового залученого капіталу.

Основні показники прибутковості капіталу в динаміці за 2019-2021 рр. приведені в таблиці 2.8.

Результати проведеного аналізу свідчать, що коефіцієнт прибутковості реалізації ($P_{\text{приб.р.}}$) - рентабельність реалізованої продукції за прибутком скоротилась на 0,27 у 2020 р. та на 0,2 у 2021 р., в той же час рівень прибутковості власного капіталу значно виріс. Так у 2020 р. по відношенню до 2019 р. зростання цього коефіцієнта складало 0,06, а в 2021р. в порівнянні з 2020 р. цей показник зріс на 0,34. Стосовно прибутковості оборотного капіталу (виробничих фондів), то по цьому показнику спостерігається зростання з 0,15 у 2019 р. до 0,76 у 2021

р., тобто рентабельність у 2021 р. становила 76%, а зростання цього показника з 2019 р. становить 0,61. На ситуацію, яка склалася, керівництву ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» слід звернути увагу і провести роботу по більш поглибленому аналізу.

Таблиця 2.8 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» за 2019 - 2021 рр.

Назва показника	Методика розрахунку	2019 р.	2020 р.	Відхилення, 2020 до 2019 р. (+,-)	2021 р.	Відхилення, 2021 до 2020 р. (+,-)
1. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування, $R_{\text{акт.зв.д.}}$	$\frac{\text{Прибуток від звич. діяльн.}}{\text{Активи}}$	0,18	0,24	0,06	0,58	0,34
2. Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком, $R_{\text{акт.ч.п.}}$	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}}$	0,18	0,24	0,06	0,58	0,34
3. Рентабельність власного капіталу, $R_{\text{в.к.}}$	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$	0,18	0,24	0,06	0,58	0,34
4. Рентабельність виробничих фондів, $R_{\text{в.ф.}}$	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виробничі фонди}}$	0,15	0,22	0,07	0,76	0,54
5. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком, $R_{\text{приб.р.}}$	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Чист. дох. реал. прод.}}$	1,82	1,55	(0,27)	1,35	(0,2)
6. Коефіцієнт реінвестування, $K_{\text{реін.}}$	$\frac{\text{Нерозподіл. приб.}}{\text{Чист. приб.}}$	5,86	4,45	(1,41)	1,69	(2,76)
7. Період окупності капіталу $T_{\text{ок.кап.}}$	$\frac{\text{Активи.}}{\text{Чист. приб.}}$	5,86	4,52	(1,34)	1,72	(2,80)
8. Період окупності власного капіталу, $T_{\text{ок.вл.кап.}}$	$\frac{\text{Власний капіт.}}{\text{Чист. приб.}}$	5,91	4,47	(1,44)	1,69	(2,78)

Розрахунки вказують на поліпшення ефективності використання майна.

В 2019 році період окупності капіталу ($T_{\text{ок.кап.}}$) складав 5,86 дня, а у 2021 році зменшився до 1,72 днів, що додає чистого прибутку з використання кожної гривні майна підприємства.

2.3 Напрямки покращення фінансового стану та ефективності використання ресурсів підприємства

Першочерговим етапом для покращення фінансового стану сучасних підприємств є пошук оптимального співвідношення власного та позикового капіталу. Це забезпечить мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу.

Для поліпшення свого фінансового стану підприємство має активно мобілізувати внутрішні резерви (як явні так і приховані). Такий пошук резервів необхідно здійснювати у процесі ґрунтовної оцінки всіх складових діяльності підприємства.

Фінансову стійкість підприємства можна забезпечити з допомогою активізації збутової діяльності підприємства, саме необхідно звертати увагу на маркетингову політику. Вона створює умови для того, щоб продукція підприємства була конкурентоспроможною на ринку. Домогтися цього можливо за рахунок вдосконалення рекламної діяльності підприємства шляхом визначення цільової аудиторії та зосередження уваги на активізації їх інтересу до продукції, що випускається цим підприємством. Утримання складських приміщень на даний час є досить витратним, тому необхідно скорочувати як запаси готової продукції шляхом максимально швидкого просування готової продукції від виробника до споживача, так і виробничі запаси через встановлення довірчих відносин з постачальниками.

Також однією з головних умов покращення фінансового стану підприємства є зниження собівартості продукції, яке прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства. Цього можна досягти за рахунок впровадження нової техніки, технології, раціонального використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зменшення частки постійних витрат у собівартості продукції. Саме ресурсозберігаючі технології є значним напрямком для товаровиробника.

Значну увагу слід приділити питанню дебіторської заборгованості, яка безпосередньо впливає на розмір наявних коштів. Для її оптимізації потрібно вибрати найбільш доцільні терміни платежів та форми розрахунків із споживачами (передоплата, з відстроченням платежу, за фактом відвантаження продукції).

Важливим показником покращення фінансового стану підприємства є зростання продуктивності праці. У сучасних умовах важливо зберегти існуючий кадровий потенціал. Для цього доцільно проводити політику у галузі підготовки та перепідготовки персоналу, що є особливою формою вкладення капіталу.

Також доцільно зробити такий крок на шляху до покращення фінансового стану підприємства, як здавання в оренду або продаж окремих об'єктів основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі. Це дозволить отримати додаткові ресурси та вкласти їх у більш прибуткові цілі.

Як бачимо, діагностика фінансового становища підприємства є надзвичайно важливим процесом. За отриманими даними, можна виявити основні шляхи, які сприятимуть просуванню продукції на ринках, що дозволить збільшити обсяг її реалізації та створить реальні передумови для виходу підприємства з фінансової кризи.

На основі дослідження розроблено рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства:

- виведення зі складу підприємства витратних об'єктів або зняття непродуктивних витрат на об'єкти, які не вдалося продати;
- удосконалення організації праці й оптимізація чисельності зайнятих на підприємстві.

Основні заходи для забезпечення фінансової стійкості в тривалому періоді:

- підвищення конкурентних переваг продукції;
- збільшення грошового компоненту в розрахунках;
- збільшення оборотності активів.

Важливим при розробці напрямів підвищення фінансової стійкості необхідно враховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників. Це можуть бути

такі чинники, як: особливості фінансово-кредитного механізму країни, розвинений чи не розвинений фінансовий ринок в країні, можливості підприємств (виробничі та фінансові).

При розробці напрямів підвищення фінансової стійкості підприємств приділяється значна увага виявленню грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, зниженню собівартості продукції, правильному розподілу і використанню прибутку, визначенню потреби в обігових коштах, раціональному використанню капіталу підприємства [23].

Головним напрямком є реалізація можливостей підприємства з мобілізації внутрішніх резервів (явних і прихованих) і на основі цього виявлення напрямів удосконалення фінансового стану. Пошук резервів, які можуть бути використані Пошук резервів проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових діяльності підприємства [22]. Виявлені напрями визначили те, як буде проводитися на підприємстві покращення фінансової стійкості та формування його фінансової стратегії. Фінансовий стан представляє собою потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити достатнє фінансування своєї діяльності, економічного розвитку підприємства, своєчасного погашення зобов'язань. Заходи, спрямовані на покращення фінансового стану, можливі завдяки:

- вивченню попиту на продукцію, що випускається, з метою розширення ринку;
- аналізу складових собівартості продукції і визначення шляхів її зниження; переорієнтації на випуск іншої продукції;
- вивченню руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення; вивчення можливості одержання довгострокових кредитів;
- контролю за фінансовим станом підприємства і дотриманням виробленої фінансової стратегії.

Ще одним напрямом покращення фінансової стійкості підприємств є збільшення грошових коштів на поточному рахунку, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності та дозволить брати довго - і короткострокові позики в

банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. Наступним напрямом покращання може стати виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів, а також отримання ліцензій на виробництво товарів, що дасть змогу стабілізувати й покращити фінансовий стан.

Отже, напрями щодо підвищення фінансової стійкості суб'єктів господарювання розробляються з урахуванням обсягів грошових коштів на рахунках, дебіторської заборгованості, статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, збільшення фондів підприємства та резервного капіталу.

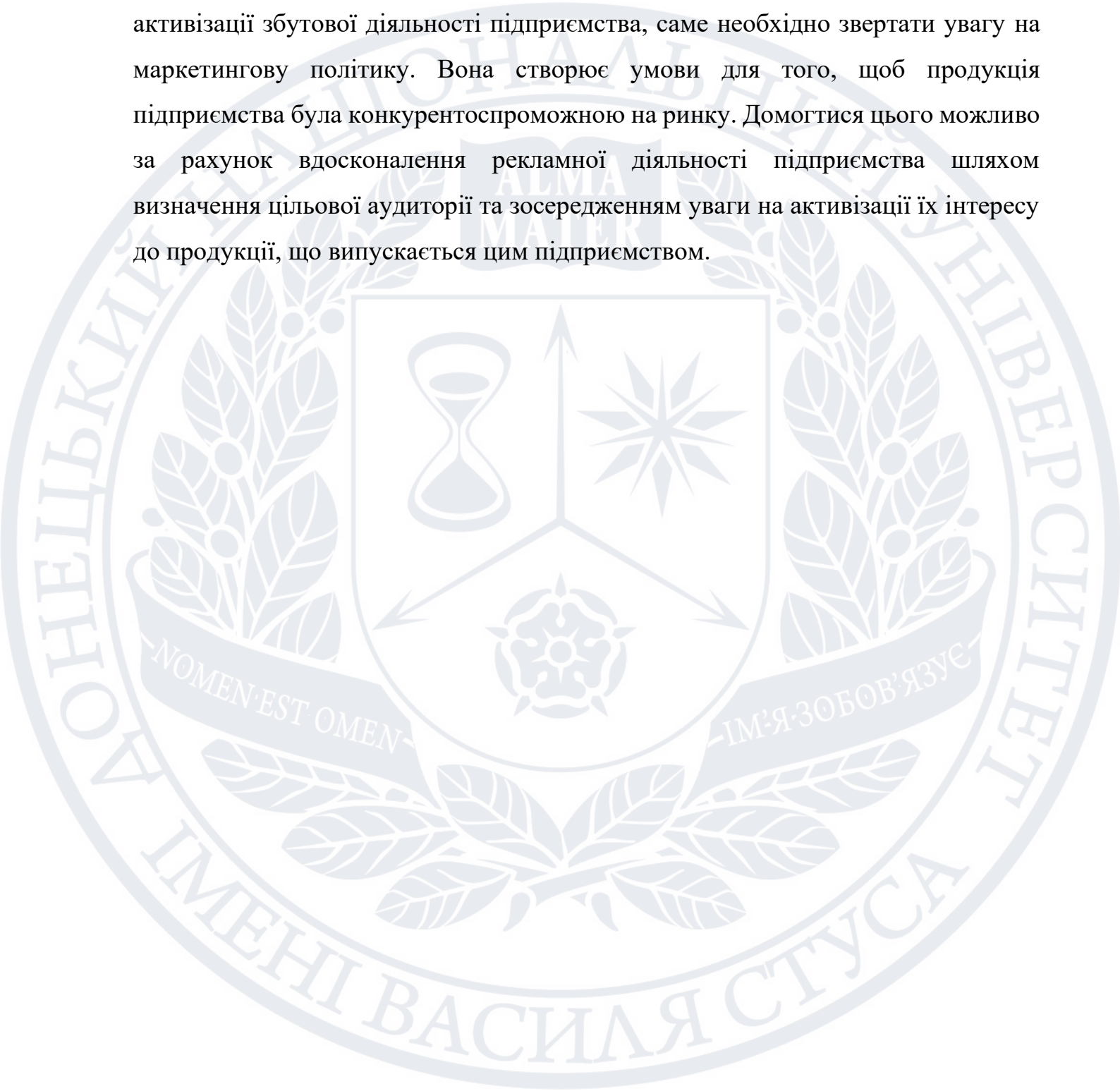
Висновки до розділу 2

В ході дослідження проводилася діагностика фінансового стану підприємств України за період 2018-2021 рр. Проведені розрахунки дозволили зробити висновок, що капітал підприємств України більше ніж на половину складається із суми поточних зобов'язань і їх частка за період, що досліджується, збільшилася практично на 10% і складає біля 60%. Частка власного капіталу і довгострокових зобов'язань за цей же період скоротилася. Така структура капіталу підприємств пов'язана з великими ризиками, так як висока питома вага поточних зобов'язань свідчить про неефективну фінансову стратегію.

Проведений аналіз на підприємстві ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» показав, що підприємство за показниками ліквідності у 2019-2021 рр. є достатньо ліквідним, воно може своєчасно ліквідовувати борги, розрахуватися з кредиторами протягом одного року, може негайно ліквідувати швидко і короткострокову заборгованість. Коефіцієнт платоспроможності за звітні періоди 2019, 2020 та 2021 рр. мав тенденцію збільшення, що означає стабільну фінансову стійкість та можливість розвитку підприємства без залучення додаткових джерел фінансування, проте у 2021 р. цей показник знизився, що

означає нестачу власних коштів суб'єкта господарювання на самостійний розвиток.

Фінансову стійкість підприємства можна забезпечити з допомогою активізації збутової діяльності підприємства, саме необхідно звертати увагу на маркетингову політику. Вона створює умови для того, щоб продукція підприємства була конкурентоспроможною на ринку. Домогтися цього можливо за рахунок вдосконалення рекламної діяльності підприємства шляхом визначення цільової аудиторії та зосередження уваги на активізації їх інтересу до продукції, що випускається цим підприємством.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Концепція удосконалення діагностики фінансового стану підприємства

Симптоми економічної неспроможності виникають у всіх сферах господарської діяльності підприємств, та наслідки такої неспроможності концентруються у фінансовій сфері, тому багато дослідників вважають, що індикаторами виникнення неспроможності є якісні та кількісні показники фінансового стану підприємства. Якість діагностики фінансового стану підприємства визначається результативністю методів та інструментів її проведення. Удосконалення діагностики фінансового стану підприємства, фінансового аналізу платоспроможності підприємства з метою більш точного та своєчасного виявлення симптомів виникнення кризових ситуацій можливе за допомогою розробки нових методів діагностики, адаптованих до існуючих умов господарювання. Все це зумовило розробку концепції удосконалення діагностики фінансового стану підприємства.

Метою концепції є забезпечення стабільного розвитку підприємства, підвищення конкурентних позицій на ринку, досягнення високих темпів економічного зростання (рис. 3.1).

В рамках концепції виділено завдання:

Аналіз становища підприємства та оцінка перспектив його зміни. Результати аналітичної роботи повинні бути об'єктивними та відображати реальне становище підприємства. Цього можна досягти шляхом використання адаптованих до ситуації методик та прийомів дослідження, формування оптимального набору показників фінансово-господарської діяльності.

Рисунок 3.1 - Концепція удосконалення діагностики фінансового стану підприємства

Необхідно підвищувати якість аналізу фінансового положення підприємства та оцінки перспектив його зміни.

2. Фінансовий контроль на підприємстві є організацією на підприємстві процесу перевірки виконання та забезпечення реалізації всіх управлінських рішень у сфері фінансово-господарської діяльності з метою реалізації стратегії та попередження кризових ситуацій. Необхідно підвищувати його рівень.

3. Планування тактичних та стратегічних фінансових результатів характеризується діями з розробки системи фінансових планів та планових показників. Ця діяльність має на меті, насамперед, забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами та підвищення ефективності його діяльності як у поточному періоді, так і на довгострокову перспективу.

4. Регулювання процесів прийняття управлінських рішень, що охоплює процеси розробки цілей, параметрів, альтернативних шляхів реалізації управлінських рішень, прогнозування їх наслідків, а також дії щодо організації впровадження та контролю за їх виконанням.

Концепція, яка розробляється, будується на принципах: своєчасність, науковість, автентичність, точність, об'єктивність, ефективність.

До методів і моделей удосконалення діагностики фінансового стану підприємства, які пропонуються, належать:

- Матриця оцінки фінансової стійкості підприємства.
- Модель фундаментальної діагностики.
- Удосконалена методика оцінки платоспроможності підприємства.
- Методи діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації економіки.

Матриця оцінки фінансової стійкості підприємства.

З метою підвищення ефективності фінансової діагностики підприємства пропонується застосовувати матрицю оцінки фінансової стійкості підприємства [10].

Коефіцієнтами, на основі яких здійснюється побудова матриці, обрані:

- Коефіцієнт автономії;

- Коефіцієнт фінансової стійкості;
- Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами;
- Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами.

Далі детальніше опишемо кожен коефіцієнт.

1. Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу, незалежності) розраховується за такою формулою:

$$K_A = \frac{BK}{B}, \quad (3.1)$$

де

K_A – коефіцієнт автономії;

BK – власний капітал;

B – валюта балансу.

Коефіцієнт автономії відображає частку власних джерел коштів в загальному результаті балансу, що виражає незалежність підприємства від позикового капіталу, тобто виступає однією з основних характеристик фінансової стійкості. Позитивною вважається ситуація, коли сукупна величина заборгованості не перевищує розміру джерел фінансування, тобто джерела фінансування хоча б наполовину сформовано за рахунок власних коштів підприємства. Отже, мінімальне значення коефіцієнта автономії оцінюється на рівні 0,5 (50%). Якщо показник вище, то це вказує на зниження фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів.

2. Коефіцієнт фінансової стійкості (коефіцієнт довгострокових пасивів) розраховується за формулою:

$$K_{FC} = \frac{BK + ДЗ}{B}, \quad (3.2)$$

де

K_{FC} – коефіцієнт фінансової стійкості;

$ДЗ$ – довгострокові зобов'язання.

Цей коефіцієнт характеризує частку формування активів за допомогою довгострокових джерел коштів, тобто тих джерел фінансування, які підприємство може застосовувати у своїй діяльності протягом довгострокового

періоду. Коефіцієнт фінансової стійкості повинен бути більшим або дорівнювати 0,65.

Нестача або мінімальна кількість власних оборотних коштів підприємства свідчать про низьку маневреність підприємства при управлінні ресурсами і найчастіше є причинами залучення кредитів та позик.

3. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами розраховується за формулою:

$$K_{\text{Забесп.}} = \frac{BK - BA}{OA}, \quad (3.3)$$

де

$K_{\text{Забесп.}}$ - коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

ВОК - власні оборотні кошти;

ВА - власні активи;

ОА - оборотні активи [15].

Даний показник характеризує, яка частина оборотних коштів у кількісному відношенні фінансується за рахунок власних ресурсів підприємства. Рекомендоване значення: коефіцієнт має бути більше чи дорівнює 0,1. Чим вище цей показник, тим більше можливостей у підприємства у процесі здійснення незалежної фінансової політики.

4. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами розраховується за такою формулою:

$$K_{\text{Зап.}} = \frac{BK + ДЗ - BA}{З}, \quad (3.4)$$

де

$K_{\text{Зап.}}$ - коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами;

З – запаси.

Цей коефіцієнт представляє питому вагу створення запасів за допомогою власних ресурсів підприємства. Якщо розрахований коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами перебуває на рівні одиниці, то фінансове становище підприємства визначається як абсолютно стійке.

Фінансовий стан підприємства, що має абсолютну фінансову стійкість, можна описати таким чином:

$$K_A \rightarrow \max$$

$$K_{\Phi C} \rightarrow \max$$

$$K_{\text{Забесп.}} \rightarrow \max$$

$$K_{\text{Зап.}} \rightarrow \max$$

Графічно матриця оцінки фінансової стійкості організації, що дозволяє визначити тенденції зміни фінансової стійкості організації у майбутніх часових періодах, виглядатиме так [17]:

$K_A \rightarrow$	$K_{\text{Забесп.}} \rightarrow$				$K_{\Phi C} \rightarrow$
	1г	1в	1б	1-Абсолютна фінансова стійкість	
	2б	2а	2-Нормальна фінансова стійкість	1б	
	3а	3-Нестійкий фінансовий стан	2а	1в	
	4-Банкрутство	3а	2б	1г	
$K_{\text{Зап.}} \rightarrow$					

Рисунок 3.2 - Матриця оцінки фінансової стійкості підприємства.

Пояснення позначення матриці оцінки фінансової стійкості.

Чотирьом вибраним коефіцієнтам відповідають чотири напрями зміни фінансової стійкості. Напрямок зовнішніх стрілок вказує на вектор зміни коефіцієнта фінансової стійкості.

Квадратні площі відповідають цифровим позначенням:

- 1 - абсолютна фінансова стійкість,
- 2 - нормальна фінансова стійкість,
- 3 - нестійкий фінансовий стан,
- 4 - банкрутство.

Фінансова стійкість визначається шляхом визначення напрямку вектору перетину прямих, побудованих з урахуванням розрахованих коефіцієнтів. Переміщення перетину:

- у квадрат «а» – означає зниження фінансової стійкості в порівнянні з квадратом, позначеним аналогічною цифрою;
- у квадрат «б» - зниження фінансової стійкості порівняно із квадратом «а»;
- у квадрат «в» порівняно з «б»;
- у квадрат «г» – нижчу фінансову стійкість проти «в».

Цифрові позначення разом із буквеними означають більш високу фінансову стійкість порівняно з квадратами, позначеними цифрами нижчого порядку.

Перевагою розробленої матриці є можливість її адаптації для будь-яких економічних суб'єктів: як малого та середнього бізнесу, так і для великих державних корпорацій.

Модель фундаментальної діагностики [38].

У ході дослідження було розроблено модель фундаментальної діагностики, яка заснована на методі експертних оцінок ймовірності виникнення основних ризиків, вплив яких може негативно вплинути на фінансовий стан підприємства та призвести до економічного кризи [55]. Для цього було проведено аналіз та систематизація факторів, які сприяють виникненню економічної неспроможності на підприємстві, та виділені групи факторів.

Слід зазначити, що моделі, що належать до методу фундаментальної діагностики, в даний час досить не досліджені, і їхня розробка є актуальною. Фундаментальна модель ставить собі завдання як виявити факт ризику виникнення економічної неспроможності, і дає можливість встановити причини його виникнення.

Розроблена модель фундаментальної діагностики передбачає аналіз діяльності у двох взаємозалежних напрямках – аналіз макрорівня (зовнішніх факторів) та мікрорівня (внутрішніх факторів) [22].

Кожен ризик характеризується ступенем впливу на економічний результат діяльності підприємства та ймовірністю його виникнення та може бути оцінений у балах, де коефіцієнт впливу на економічний результат встановлюється у розмірі від 0,5 до 2.

Для даної моделі можливий низький, середній та високий ступінь впливу фактору на економічний результат, залежно від якого експерт ставить бали – 0,5, 1 або 2.

Ймовірність виникнення фактору визначається методом експертної оцінки спеціаліста та оцінюється в балах (від 0 до 2), який встановлює ймовірність виникнення кожного ризику («не виникне», «скоріше не виникне», «скоріше виникне», «виникне») та виставляє бали (0; 0,5; 1,5; 2 відповідно).

Надалі сума балів розраховується за кожною групою факторів за такою формулою [42]:

$$R_i = \frac{\sum_j K_j \times N_j}{j}, \quad (3.5)$$

де R_i – сума балів i -ї групи факторів;

K_i – коефіцієнт ступеня впливу фактору на економічний результат;

N_i – сума балів j -го фактору;

j – кількість факторів у i -ї групі.

Методологія розрахунку R_i і значення показників, що приймаються, наочно представлена в табл.3.1, вона ґрунтується на виділенні в загальній сукупності факторів груп факторів, що впливають на економічний результат, і розрахунку для кожної з них значення показника R_i .

Можна виділити 5 основних груп факторів макrorівня (зовнішні ризики), які характеризуються тим, що у підприємства можливості впливу на них мінімальні, а результати їх впливу можуть бути значними для діяльності підприємства: науково-технічні ризики, економічні ризики, міжнародні ризики, соціально-демографічні тощо.

Таблиця 3.1 - Методологія розрахунку R_i та значення показників, що приймаються, для оцінки ступеня впливу на економічний результат діяльності організації та ймовірність виникнення ризику

Найменування фактору	Ступінь впливу фактору	K_j	Вірогідність виникнення фактору	Бали	N_j
1.Ризик N_1	Низький / середній / високий	0,5–2	Не виникає / скоріше не виникає / скоріше виникає / виникає	0–2	0 - 4
.....	
j.Ризик N_j	Низький / середній / високий	0,5–2	Не виникає / скоріше не виникає / скоріше виникає / виникає	0–2	0 - 4
R_j					0 - 4

Друга група факторів – фактори мікрорівня (внутрішні ризики), до яких нами віднесені ризики, притаманні даному суб’єкту господарювання і впливають на його економічне становище. Можна виділити 5 груп факторів мікрорівня: управлінські ризики; ризики стратегії розвитку; техніко-технологічні ризики; маркетингові ризики; фінансові ризики [43].

Експертним шляхом встановлюється ймовірність виникнення кожного ризику та ступінь його впливу на економіку організації, далі розраховується значення R_i для кожної групи факторів, що відбиває вплив на економічний стан організації кожної групи факторів. R_i набуває значення від 0 до 4.

Дослідження показали, що менше значення R_i , тим менше організація схильна до ризиків виникнення економічної неспроможності. Якщо група факторів має значення R_i вище 1, це означає, що існує ризик виникнення впливу факторів даної групи.

Виділення нових ризиків та груп факторів коригується та доповнюється залежно від особливостей діяльності та спеціалізації організації. Діагностика може проводитися на основі аналізу даних як від одного, так і від групи експертів.

Оцінка фінансового становища підприємства має певні особливості.

При проведенні фінансової діагностики підприємства для обліку макроекономічних чинників, які надають спотворюючий вплив на показники ефективності, рекомендується розраховувати коригувальний показник «точка відліку», економічний сенс якої – вимір величини, на яку необхідно поправити показники (наприклад, рівень рентабельності). Це дозволить проводити точний аналіз без урахування впливу зовнішніх макроекономічних факторів, порівнювати між собою різні підприємства, технології.

При знаходженні точки відліку для рентабельності необхідно розрахувати фактичне значення останньої та знайти відхилення від нього наведеної рентабельності, яка розрахована за допомогою коефіцієнтів дисконтування.

У разі, якщо в якості норми дисконтування застосовується середньорічна величина, формулу розрахунку точки відліку можна спростити до наступного виду [43]:

$$TO = \frac{\sum_{i=1}^t B_i}{\sum_{i=1}^t Z_i} - \frac{\sum_{i=1}^t B_i(1+D)^i}{\sum_{i=1}^t Z_i(1+D)^i}, \quad (3.6)$$

де TO – точка відліку рівня рентабельності;

D – середньорічна ставка дисконтування (норма дисконту);

B_i - прибуток від реалізації продукції за період (місяць) i ;

Z_i - Витрати виробництва продукції за період (місяць) i .

Запропонована методика з урахуванням особливостей обліку на підприємстві дозволяє оцінювати як абсолютні результати роботи підприємства, так і відносні показники, що характеризують платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

3.2 Апробація удосконаленої методики оцінки платоспроможності підприємства

Аналіз платоспроможності підприємства цікавий та актуальний для багатьох учасників економічних відносин – власників бізнесу, фінансових менеджерів, кредитних організацій, інвесторів, контрагентів за договорами купівлі-продажу, антикризових керуючих, органів державного управління тощо.

Для перерахованих вище акторів основою успішності прийняття управлінських рішень про характер і способи встановлення економічних відносин з підприємством, що цікавлять, є наявність адекватної методики оцінки їх платоспроможності.

Як критерії оцінки платоспроможності використовується три фінансові коефіцієнти - коефіцієнт поточної ліквідності (K_1), коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (K_2) і коефіцієнт забезпеченості зобов'язань активами (K_3). Кожен коефіцієнт має свій діапазон допустимих значень.

Існує кілька станів неплатоспроможності: неплатоспроможність; неплатоспроможність, що набуває стійкого характеру; неплатоспроможність, що має стійкий характер. При цьому встановлюється, що підприємство визначається неплатоспроможним у разі:

- 1) якщо значення обох коефіцієнтів K_1 і K_2 менші за відповідні нормативні значення $K_1^{\text{норм}}$ та $K_2^{\text{норм}}$;
- 2) значення коефіцієнта K_3 більше нормативного значення $K_3^{\text{норм}}$;
- 3) одночасно виконуються умови обох пунктів 1) та 2).

У решті випадків підприємство визнається платоспроможним (відповідає нормативним значенням коефіцієнтів $K_1^{\text{норм}}$, $K_2^{\text{норм}}$, $K_3^{\text{норм}}$).

В багатьох методиках оцінки платоспроможності немає шкали оцінок (тобто результати оцінки мають дискретний характер) і немає сукупного числового значення, що характеризує платоспроможність підприємства, що не може не позначитися на її прогностичних властивостях. В ході дослідження було розроблено методику, в якій зазначені вище критерії оцінки платоспроможності зводяться в один критерій платоспроможності C , його можна тлумачити як оцінку ймовірності того, що даний суб'єкт господарювання здатний виконувати договірні платіжні зобов'язання у встановлені терміни та в повному обсязі. Тоді значення $1-C$ можна інтерпретувати як ризик невиконання платіжних зобов'язань [17].

Розглянемо показники C_1 , C_2 , C_3 :

$$C_1 = \{0, \text{якщо } K_1 < K_1^{\text{норм}}\} \quad (3.7)$$

$$C_1 = \left\{ \frac{K_1 - K_1^{\text{норм}}}{K_1} + 0,001^{1+100(K_1 - K_1^{\text{норм}})}, \text{якщо } K_1 \geq K_1^{\text{норм}} \right\} \quad (3.8)$$

$$C_2 = \{0, \text{якщо } K_2 < K_2^{\text{норм}}\} \quad (3.9)$$

$$C_2 = \left\{ \frac{K_2 - K_2^{\text{норм}}}{K_2} + 0,001^{1+100(K_2 - K_2^{\text{норм}})}, \text{якщо } K_2 \geq K_2^{\text{норм}} \right\} \quad (3.10)$$

$$C_3 = \{0, \text{якщо } K_3 < K_3^{\text{норм}}\} \quad (3.11)$$

$$C_2 = \left\{ \frac{K_3 - K_3^{\text{норм}}}{K_3} + 0,001^{1+100(K_3 - K_3^{\text{норм}})}, \text{якщо } K_3 \geq K_3^{\text{норм}} \right\} \quad (3.12)$$

Пояснимо, що, з одного боку, кожний із цих показників дорівнює нулю, якщо значення відповідного коефіцієнта потрапило в критичну область, що свідчить про неблагополуччя даного підприємства в даному аспекті, а з іншого боку, значення кожного показника C_i не перевищує 1, причому чим ближче значення C_i до нуля, тим ближче значення відповідного коефіцієнта K_i до критичної області i , значить, тим неблагополучніше дане підприємство в аналізованому аспекті.

Розглянемо тепер критерій платоспроможності C :

$$C = \frac{C_1 + C_2}{2} \times C_3 \quad (3.13)$$

Зазначимо такі властивості цього критерію:

– $C = 0$, якщо дане підприємство визнається неплатоспроможним, тобто виконано хоча б одну із зазначених вище умов 1), 2), 3);

– $0 < C \leq 0,001$ у випадку, коли або обидва коефіцієнти K_1 і K_2 наблизилися до критичних значень, або коефіцієнт K_3 наблизився до критичних значень, або всі коефіцієнти (K_1, K_2, K_3) наблизилися до критичних значень;

– $0 < C \leq 1$ у всіх інших випадках;

- чим більше значення критерію C , тим благополучніше з точки зору платоспроможності дане підприємство.

Зазначені властивості дозволяють інтерпретувати значення введеного вище критерію платоспроможності як оцінку ймовірності того, що дане

підприємство у разі укладення з ним договірних відносин здатне виконати платіжні зобов'язання.

Апробація розробленої методики проводилася на матеріалах ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО». Розрахунок критерію платоспроможності C для ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО» проводився за результатами її діяльності у 2019, 2020, 2021 роках. При цьому врахуємо, що нормативні значення $K_1^{\text{норм}}$, $K_2^{\text{норм}}$, $K_3^{\text{норм}}$ мають наступні рівні (1,0; 0,1 і 1,0 відповідно). Діагностика господарської діяльності показала, що в 2019 р. значення коефіцієнтів K_1 , K_2 , K_3 склали 1,097, 0,083, 0,970 відповідно. Таким чином, у 2019 р. маємо:

$$C_1 = \left\{ \frac{1,097-1,0}{1,097} + 0,001^{1+100(1,097-1)} = 0,088, \right\}$$

$$C_2 = 0$$

$$C_3 = \left\{ \frac{1,0-0,970}{1,0} + 0,001^{1+100(1,097-1)} = 0,03, \right\}$$

$$C = \frac{0,088+0}{2} \times 0,03 = 0,00132.$$

У 2020 р. значення коефіцієнтів K_1 , K_2 , K_3 склали 1,066, 0,062, 0,981 відповідно. Таким чином, у 2020 р. маємо:

$$C_1 = \left\{ \frac{1,066-1,0}{1,066} + 0,001^{1+100(1,066-1)} = 0,062, \right\}$$

$$C_2 = 0$$

$$C_3 = \left\{ \frac{1,0-0,981}{1,0} + 0,001^{1+100(1,066-1)} = 0,019, \right\}$$

$$C = \frac{0,062+0}{2} \times 0,019 = 0,000589$$

У 2021 р. значення коефіцієнтів K_1 , K_2 , K_3 склали 1,119, 0,166, 0,919 відповідно. Таким чином, у 2021 р. маємо:

$$C_1 = \left\{ \frac{1,119-1,0}{1,119} + 0,001^{1+100(1,119-1)} = 0,106, \right\}$$

$$C_2 = \left\{ \frac{0,166-1,0}{0,166} + 0,001^{1+100(0,166-1)} = 0,398, \right\}$$

$$C_3 = \left\{ \frac{1,0-0,919}{1,0} + 0,001^{1+100(1,119-1)} = 0,081, \right\}$$

$$C = \frac{0,106+0,398}{2} \times 0,081 = 0,020412$$

У тимчасовому проміжку, що розглядається, найгірше становище з платоспроможністю для організації ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО» спостерігається у 2020 р. (найменше значення показника C), а найкраще – у 2021 р. (найбільше значення показника C). Відповідно до стандартного підходу для визначення платоспроможності підприємства ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО» у всьому діапазоні аналізу (2019–2021 рр.) було платоспроможною організацією. Формально жодних підстав щодо обмеження співробітництва з нею офіційна методика не виявила.

Розроблена в ході дослідження методика дає можливість оцінити ризики, що виникають при співпраці з цією організацією, що є навіть у періоди її відносного господарського благополуччя. Виявляється, що ризики є досить великими протягом усього тимчасового діапазону аналізу, а в 2020 р. ризики втрати платоспроможності наблизилися до максимального значення. І цей неочевидний з позицій офіційної методики висновок відповідає дійсності, тому що він ґрунтується на результатах аналізу фінансової звітності підприємства: значення коефіцієнта K_3 , близьке до 1 (вище нормативного значення 0,85), свідчить про те, що у підприємства є великі проблеми з достатністю власних коштів, внаслідок чого підприємство фінансує поточну діяльність майже виключно за рахунок позикових коштів. Офіційна методика не вважає критичною ситуацію незбалансованості зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування організації, для неї значення K_3 , рівне, 1, є прийнятним. Запропонована методика використовує розрахунковий інструментарій, що дозволяє оцінювати збалансованість джерел фінансування організації та на основі цієї оцінки приймати адекватні управлінські рішення, що враховують ризики прояву (легалізації) потенційної неплатоспроможності.

Таким чином, наведений приклад демонструє адаптивний характер і певні прогностичні можливості запропонованої методики.

По-перше, вона заснована на роботі з вихідними даними (фінансовими коефіцієнтами), що використовуються в офіційній методиці, і не суперечить їй -

результати аналізу платоспроможності односпрямовані при використанні обох методик.

По-друге, вона більш інформативна – дозволяє більш точно ранжувати ступінь платоспроможності підприємства у вигляді кількісної оцінки ймовірності дотримання платіжної дисципліни.

При її використанні фінансовий менеджер отримує новий інструмент аналізу у вигляді кількісної шкали ймовірностей, що характеризує можливість виконання платіжних зобов'язань підприємством. Наявність такого інструменту важлива при аналізі прикордонних ситуацій - у тих випадках, коли один або два фінансові коефіцієнти з трьох не відповідають нормативним значенням. Контрагент приймає рішення про встановлення певних економічних відносин з підприємством, але при цьому володіє інформацією про ймовірність неблагополучного результату такої співпраці за інших рівних умов.

Використання запропонованої методики особливо актуально для української економіки, в якій переважна більшість підприємств, що мають відносно прийнятну ліквідність, визначаються при цьому вкрай низькою фінансовою стійкістю. Майже всі українські організації зазнають дефіциту внутрішніх джерел фінансування.

3.3 Методи діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації економіки

Цифровізація має величезний потенціал з погляду підвищення ефективності, швидкості та якості роботи, зниження витрат, збільшення продуктивності обладнання, коефіцієнта корисного використання сировини, праці та інших аспектів ефективності бізнесу.

Впровадження нових технологій безпосередньо впливає на продуктивність підприємства через якісні зміни операційних процесів [12]. Більше того, в країнах, що розвиваються, цифровізація вважається провідною рушійною силою

економічного зростання за рахунок збільшення капіталу і продуктивності праці, зниження операційних витрат і полегшення доступу до світових ринків [3].

Розвиток і впровадження у практику цифрових економічних систем зобов'язує підприємства розробляти нові підходи до управління бізнес-процесами.

Вектор цифровізації спрямовує виконання господарських операцій в інтернет простір, що потребує прозорості їх здійснення, оцінки ефективності, результативності дій та формування вичерпної інформації для оперативного прийняття рішень.

Побудова системи управління фінансовою стійкістю за умов цифрової економіки суттєво відрізняється від традиційних підходів.

В умовах цифровізації економіки посилюється роль та значення інформаційного забезпечення механізмів прийняття управлінських рішень. При цьому обробці підлягає велика кількість вихідних даних та динамічних факторів, що впливають на інтерпретацію отриманих індикаторів.

Процес виконання аналітичних процедур поступається новим методикам, мають великий характер, що діагностує як ключові показники стабільності і результативності діяльності, а й умови, що визначають конкурентні переваги підприємства.

Масиви інформації, що формуються для контрагентів, власників та інвесторів можуть мати диференційований характер. На особливу увагу заслуговує оцінка ризиків роботи з контрагентами в умовах цифрового простору. Ступінь даних ризиків має бути визначений.

У разі цифрового взаємодії пошук як контрагента, і інвестора має бути результативним, ризики взаємодії зведено до мінімуму. Поширення інноваційного та платформного підходу набули широкого поширення в останні роки. У зв'язку з цим відбувається розширення просторової взаємодії, необхідною стає робота з великим обсягом інформації, рішення, спрямовані на ефективну реалізацію бізнес-процесів в умовах недопущення ризиків дестабілізації фінансової стійкості вимагають оперативного прийняття. Тому

актуальності набуває цифрове управління та платформний підхід у прийнятті управлінських рішень.

Використання класичних економічних показників та стандартних методів фінансово-економічного управління в умовах цифровізації економіки показує свою недостатність та неспроможність з метою розвитку підприємств, що зумовлює пошук та застосування нових підходів та інструментарію управління.

Сучасні умови напряму розвитку економіки свідчать про необхідність реалізації інноваційних стратегій та соціально-економічного перетворення. У загальній масі необхідно виділити ключовий напрямок розвитку національної економіки – цифрової трансформації, що передбачає зміну стандартів ведення бізнесу та переходу підприємства до цифрового бізнесу за рахунок перетворення організаційної культури, запровадження сучасних інформаційних технологій для розширення меж ведення бізнесу. Це відбивається у тому, що збільшується потік даних, які поступають у будь-яку організацію під час діяльності, що стає базою проведення економічного аналізу та дає можливість виявляти та вивчати закономірності роботи сучасних соціально-економічних систем. Основне значення набуває не наявність того чи іншого ресурсу, а наявність повних даних про ресурси та можливості їх найбільш ефективного застосування при плануванні власної діяльності [24].

Однією з настійних вимог сучасної економіки в розрізі будь-якої компанії, націленої на розвиток та зміцнення власної фінансової стійкості, є дослідження галузі цифрової економіки, зокрема інструментарію – крос-карти та алгоритму імітації штучного інтелекту з метою вивчення людських уподобань. Оцифрування масивів даних дозволяє підвищувати ефективність операцій, сприяти економії витрат, результативному пошуку та впровадженню конкурентних моделей за допомогою інноваційних бізнес-моделей, що налаштовуються, виявлення висококонкурентних продуктів і послуг, що підтримуються технологічною перевагою, а отже, і підвищення фінансової стійкості підприємства. Наведені дані щодо досліджень Boston Consulting Group

(BCG), digital-трансформація або цифрове перетворення дозволяють зменшити витрати на 35% і збільшити дохід на 25% [15].

Технологічні новації четвертої промислової революції змінили ділове середовище та його безпосередніх учасників у частині повномасштабного переходу на цифрові технології, створивши симбіоз промислових та цифрових технологій. Цифровізація безпосередньо змінила та вплинула [6] на способи створення та функціонування вітчизняного бізнесу, розробки та проведення маркетингової стратегії, на доцільне забезпечення бізнес-процесу ресурсами. Крім того, нівелювала та надала доцільну обґрунтованість виробничих та трансакційних витрат — (організаційних, управлінських, комунікаційних, витратних статей на отримання, обробку та зберігання баз даних інформації) — здебільшого дані витрати у цифровому середовищі помітно зменшуються, або зникають. Цифровізація створює мережевий ефект та масштабованість, стираються національні кордони.

Використання цифрових технологій на основі штучного інтелекту викликає властиве загострення конкуренції, що несе нові тенденції, спрямовані на розширення та поглиблення зв'язків з покупцями, розширення сфери спілкування у цифровому полі та формування випереджувальної реакції, що обумовлено змінами його переваг.

Відбувається зміна культури бізнесу, у тому числі й культури компанії, що змінюється у бік формування якостей лідерства та усвідомлення себе частиною структури своєї організації, що виражається в індивідуальній ментальній приналежності до компанії. Потрібно формування організаційно-лідерських здібностей до навчання та проведення фундаментальних змін, швидкість потоку змін та перетворень буде лише зростати.

Існуючі способи ведення бізнесу змінюються та трансформуються під впливом цифровізації, стають більш оптимальними, менш витратними і, відповідно, значно пришвидшуються. Створюються нові способи та методики проведення аналізу процесів, що відбуваються усередині підприємства.

Підприємства, які впроваджують цифровізацію бізнес процесів, стають більш конкурентоспроможними «цифровими фірмами» у порівнянні з підприємствами, які продовжують вести бізнес традиційними методами.

Розвиток та впровадження у практику цифрових технологій зобов'язує підприємства розробляти абсолютно нові підходи до управління бізнес-процесами. Процеси цифровізації призводять до того, що виконання частини господарських операцій відбувається в інтернет-просторі, що потребує прозорості їх здійснення, оцінки ефективності, результативності дій та формування вичерпної інформації для оперативного ухвалення рішень.

У зв'язку з цим відбувається розширення просторової взаємодії (з контрагентами, інвесторами, державними органами); необхідною стає робота з великим обсягом інформації; продукуються рішення, спрямовані на ефективну реалізацію бізнес-процесів в умовах недопущення ризиків дестабілізації фінансової стійкості; зростає рівень оперативності прийняття рішень.

При проведенні діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації необхідно враховувати принципи [3]:

- правильне використання існуючих методів та методик розрахунку фінансових коефіцієнтів;
- комплексний підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, тобто всебічне охоплення всіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства;
- об'єктивність, тобто використання в якості інформаційної бази надійної та достовірної фінансової звітності, так як від цього залежить якість оперативного та прогностичного аналізу результатів діяльності підприємства;
- оперативність, так як аналітична інформація впливає на прийняття управлінських рішень, дає можливість своєчасно розробити та впровадити необхідні заходи для вирішення виявлених проблем.

Цифровізація економіки формує нові фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства та його конкурентні позиції у бізнес-середовищі, та дозволяє використовувати весь перелік переваг епохи нових технологій [26]:

1. Пов'язаність аналітичних даних. З метою формування контактного клієнтського середовища вивчення і розуміння клієнтів потрібен комплексний підхід під час обробки аналітичних даних. Це необхідно для побудови та вирішення процесіональних завдань, для розробки та виконання поставлених бізнес-цілей.

2. Інтеграція технологій та автоматизація. Для автоматизації завдань будь-якого масштабу необхідний набір такого інструментарію та технологій, як: веб-аналітика, CRM-системи, впровадження інтегрованих рекламних технологій, проведення персоніфікованої автоматизації реклами.

3. Аналіз результатів та застосування висновків. Прийняті рішення на базі аналітики дозволять визначати бізнес-цінність кожної одиничної взаємодії зі споживачем на шляху безпосередньої купівлі та подальшої реалізації отриманих даних у світлі досягнення бізнес-цілей, у розрізі продажів і прибутку.

4. Стратегічне партнерство. Використовувані та внесені технології можуть самостійно формувати екосистему. Ключем до успішної співпраці з розробниками та постачальниками технологій є збереження та забезпечення права власності на внесені технології та обробку даних.

5. Гнучка структура та культура fail-fast. Успішна agile-трансформація перетворює всі аспекти бізнес-процесингу, починаючи від внутрішніх процесів і закінчуючи комунікаціями співробітників і ропорядженням власним робочим часом. З цією метою потрібно переосмислення та трансформація організаційної структури, звітності, модернізації компенсаційних схем та кар'єрного зростання. Ці новації проводяться за підтримки керівників вищої ланки та підвищення загальної культури «дешевих» проб та помилок. Цей підхід отримав назву fail-fast, test-and-learn. Основним завданням у розрізі великої кількості підприємств є безпосереднє прищеплення цієї культури. Рішення наведеної задачі дасть базу для вирішення решти завдань. Дані тенденції формують необхідність впровадження інноваційної культури підприємства, яка дозволить створювати та реалізовувати ефективні проекти з високою тимчасовою швидкістю. Дані трансформації дадуть поштовх змін ментального ставлення до виробничого

процесу і залишать місця рутині, адміністративним витратам і існуючим стереотипам. Це сприяє зміщенню акценту від конкуренції у сфері зниження витрат на користь сфери креативності мислення та формування нових бізнес-процесів. Розширення можливості прискорить фінансування проектів за допомогою збору токенів у напрямку креативного та добре опрацьованого проекту з високим ступенем прозорості параметрів ефективності та прибутковістю через призму системи blockchain [22].

Необхідно наголосити, що, незважаючи на існуючі ризики впровадження подібних систем, компанії активно впроваджують драйвери цифрової економіки – blockchain, штучний інтелект, big data, IT [28]. Цифрова економіка – це локомотив розвитку підприємств, незалежно від їхнього розміру. Цифрові технології є інструментарієм для бізнесу, що дозволяє змінити та керувати підприємством у режимі реального часу без участі людини та зміщення акцентів у бік повної автоматизації корпоративних бізнес-процесів. Підприємства, націлені у бік подальшого розвитку, мають проаналізувати власні можливості щодо глобальних змін структури компанії та безпосереднього виробництва. Розвиток цифрової економіки сприяє зростанню попиту продукцію з допомогою її оптимізації.

Новий етап еволюційного процесу фінансової діагностики пов'язаний із удосконаленням програмного продукту нового покоління, заснованого на застосуванні логіки нечітких множин (електронні таблиці Fuzzy Cale, експертні системи Cubi Cale корпорації Hyper Jodie, нейромережевий пакет Brain Maker американської фірми California Scientific Software та ін.). Комп'ютерні технології, що отримали назву нейромережевих (узагальнена назва груп алгоритмів, які вміють навчатися на прикладах, витягуючи приховані закономірності з потоку даних), працюють за аналогією з принципами будови та функціонування нейронів головного мозку людини.

Останні дослідження в галузі штучних нейронних мереж (ANN) показали, що вони виступають потужним інструментом у розпізнаванні образів та класифікацій завдяки своїм нелінійним непараметричним властивостям

адаптивного навчання, дозволяють знаходити відповіді з надзвичайно широкого кола питань: розпізнавати людську мову та абстрактні образи, класифікувати; управляти технологічними процесами та фінансовими потоками; вирішувати аналітичні, дослідні, прогностні завдання, пов'язані з широкими інформаційними масивами.

Впровадження цифрових технологій визначить долю та успіх підприємств. Ці зміни економіки дозволять подолати проблеми функціонування підприємств та здійснити технологічний прорив.

Висновки до розділу 3

Удосконалення діагностики фінансового стану підприємства можливе за допомогою розробки нових методів діагностики, адаптованих до існуючих умов господарювання. Все це зумовило розробку концепції удосконалення діагностики фінансового стану підприємства.

Метою концепції є забезпечення стабільного розвитку підприємства, підвищення конкурентних позицій на ринку, досягнення високих темпів економічного зростання.

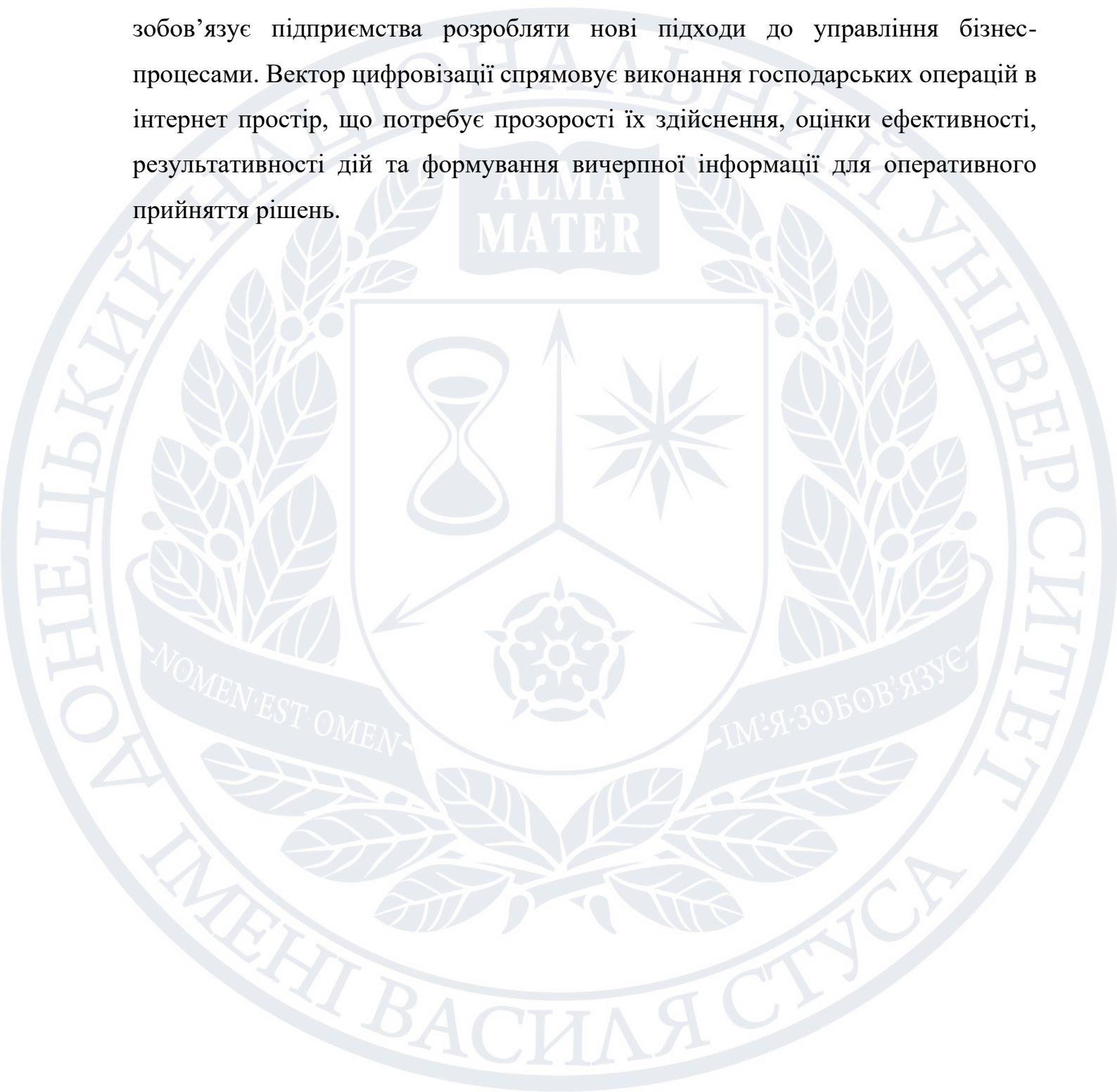
В рамках концепції виділено завдання: аналіз становища підприємства та оцінка перспектив його зміни; фінансовий контроль на підприємстві; планування тактичних та стратегічних фінансових результатів; регулювання процесів прийняття управлінських рішень.

Апробація розробленої методики проводилася на матеріалах ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО». Розрахунок критерію платоспроможності C для ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО» проводився за результатами діяльності товариства у 2019, 2020, 2021 роках.

Розроблена в ході дослідження методика дає можливість оцінити ризики, що виникають при співпраці з цією організацією, що є навіть у періоди її відносного господарського благополуччя. Виявляється, що ризики є досить

великими протягом усього тимчасового діапазону аналізу, а в 2020 р. ризики втрати платоспроможності наблизилися до максимального значення.

Розвиток і впровадження у практику цифрових економічних систем зобов'язує підприємства розробляти нові підходи до управління бізнес-процесами. Вектор цифровізації спрямовує виконання господарських операцій в інтернет простір, що потребує прозорості їх здійснення, оцінки ефективності, результативності дій та формування вичерпної інформації для оперативного прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

Фінансова діагностика представляє собою процес аналізу фінансових показників діяльності підприємства, визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Фінансова діагностика дозволяє врахувати фінансові можливості підприємства, досягнуті результати його роботи з метою визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку.

Виділяються наступні функції діагностики фінансового стану підприємства: об'єктивна та своєчасна оцінка фінансового стану підприємства з використанням відповідних методик; виявлення «больових» точок у діяльності підприємства, вивчення причин, що вплинули на їх виникнення та розвиток, а також резервів; розробка управлінських рішень, направлених на забезпечення зростання ефективності фінансово-господарської діяльності за рахунок виявлених резервів; прогнозування та планування фінансових результатів підприємства та розробка прогнозних моделей фінансового стану залежно від різних варіантів використання ресурсів.

Діагностика фінансового стану будується на певних принципах та вимогах і дозволяє всім зацікавленим сторонам отримувати інформацію достатньо високої точності про майнове та фінансове становище підприємства. Неможливо виділити, серед розглянутих, основні та другорядні фактори, оскільки залежно від ситуації роль основних факторів, що надають найбільш сильний вплив на фінансовий стан, може змінюватися залежно від певних обставин.

В ході дослідження проводилася діагностика фінансового стану підприємств України за період 2018-2021 рр. Проведені розрахунки дозволили зробити висновок, що капітал підприємств України більше ніж на половину складається із суми поточних зобов'язань і їх частка за період, що досліджується, збільшилася практично на 10% і складає біля 60%. Частка власного капіталу і довгострокових зобов'язань за цей же період скоротилася. Така структура капіталу підприємств пов'язана з великими ризиками, так як висока питома вага поточних зобов'язань свідчить про неефективну фінансову стратегію.

Проведений аналіз на підприємстві ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД – АВТО» показав, що підприємство за показниками ліквідності у 2019-2021 рр. є достатньо ліквідним, воно може своєчасно ліквідовувати борги, розрахуватися з кредиторами протягом одного року, може негайно ліквідувати швидко і короткострокову заборгованість. Коефіцієнт платоспроможності за звітні періоди 2019, 2020 та 2021 рр. мав тенденцію збільшення, що означає стабільну фінансову стійкість та можливість розвитку підприємства без залучення додаткових джерел фінансування, проте у 2021 р. цей показник знизився, що означає нестачу власних коштів суб'єкта господарювання на самостійний розвиток.

Фінансову стійкість підприємства можна забезпечити з допомогою активізації збутової діяльності підприємства, саме необхідно звертати увагу на маркетингову політику. Вона створює умови для того, щоб продукція підприємства була конкурентоспроможною на ринку. Домогтися цього можливо за рахунок вдосконалення рекламної діяльності підприємства шляхом визначення цільової аудиторії та зосередження уваги на активізації їх інтересу до продукції, що випускається цим підприємством.

Удосконалення діагностики фінансового стану підприємства можливе за допомогою розробки нових методів діагностики, адаптованих до існуючих умов господарювання. Все це зумовило розробку концепції удосконалення діагностики фінансового стану підприємства.

Метою концепції є забезпечення стабільного розвитку підприємства, підвищення конкурентних позицій на ринку, досягнення високих темпів економічного зростання.

До методів і моделей удосконалення діагностики фінансового стану підприємства, які пропонуються, належать: матриця оцінки фінансової стійкості підприємства; модель фундаментальної діагностики; удосконалена методика оцінки платоспроможності підприємства; методи діагностики фінансового стану підприємства в умовах цифровізації економіки.

Апробація розробленої методики проводилася на матеріалах ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО». Розрахунок критерію платоспроможності C для ТОВ «ВІНІНТЕРТРЕЙД-АВТО» проводився за результатами діяльності підприємства у 2019, 2020, 2021 роках.

Розроблена в ході дослідження методика дає можливість оцінити ризики, що виникають при співпраці з цією організацією, що є навіть у періоди її відносного господарського благополуччя. Виявляється, що ризики є досить великими протягом усього тимчасового діапазону аналізу, а в 2020 р. ризики втрати платоспроможності наблизилися до максимального значення.

Розвиток і впровадження у практику цифрових економічних систем зобов'язує підприємства розробляти нові підходи до управління бізнес-процесами. Вектор цифровізації спрямовує виконання господарських операцій в інтернет простір, що потребує прозорості їх здійснення, оцінки ефективності, результативності дій та формування вичерпної інформації для оперативного прийняття рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башнянин Г.І. Фінасова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 1. С. 65–68.
2. Беспалов М.В. Комплексний аналіз фінансової стійкості компанії: коефіцієнтний, експертний, факторний та індикативний. *Фінансовий вісник*. 2014. №5. С. 10-22.
3. Букало Н. А. Ефективна система управління дебіторською заборгованістю, як основний фактор впливу на платоспроможність та ліквідність. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11 (41), Ч. 2. С. 64-70.
4. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2018. № 1. С. 34–39.
5. Бондаренко О. С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. Випуск 15. С. 5-9.
6. Бочаров В.В. Комплексний фінансовий аналіз. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 432 с.
7. Васильчук Е. С. Проблемы и методы прогнозирования финансовой несостоятельности предприятий. *Бизнес–Информ*. 2012. № 5. С. 175–178.
8. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2017. Вип. (42). С. 191–196.
9. Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 10 (42). С. 141–146.
10. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Вісник Мукачівського державного університету, серія «Економіка і суспільство»*. 2017. № 8. С. 219-223.
11. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2015. 254 с.

12. Гудзь О. Є. Декомпозиція управління платоспроможністю в сільськогосподарських підприємствах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2019. Вип. 8(2). С. 236-241.

13. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №2. С. 36-40.

14. Державна служба статистики України.
[URL: http://www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/). (дата звернення: 12.10.2022)

15. Жаворонок Т.Г., Шальнева В.В. Методика діагностики фінансового стану підприємства. *Економіка та управління*. 2016. №2. С. 68-78.

16. Зимін Н. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Економічний аналіз*. 2020. Вип. 7. С. 262–265.

17. Ільченко О. С., Низьков О. П., Хаустов В. В. Математична модель фінансового стану на основі системи балансових рівнянь. *Економіст*. 2016. № 1. С. 38–41.

18. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. 2014. № 1. С. 61–62.

19. Кремень В. М. Оценка финансовой устойчивости предприятия. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 107–116.

20. Коваленко В. В. Теоретичні підходи у визначенні сутності діагностики підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. №2. С. 17–20.

21. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2025 р.: Постанова Правління Національного банку України. Поточна редакція від 16. 01. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/regulyatori-finansovogo-rinku-zatverdili-strategiyu-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku> (дата звернення: 27.09.2022).

22. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник СумДУ*. 2016. № 9 (68). С. 23-34.

23. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 450 с.
24. Кузьмін О. Є. Нормативно-критеріальне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2015. №8. С. 105-114.
25. Кулько І. В. Оцінювання та аналіз основних виробничих фондів підприємств. *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. 2013. № 3.
26. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 161–170
27. Лук'янова В. В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 3. С. 52-58.
28. Матейченко А. Ю., Методи оцінки фінансового стану та ефективності використання ресурсів підприємства. *Економічний вісник Запорізької інженерної академії: Збірник наукових праць*. №5. Запоріжжя: 2018. С. 103-105.
29. Мельник О. Г. Інноваційні системи економічної діагностики підприємств на засадах індикаторів. Теоретико-методологічні та методичні засади: Монографія / За наук. ред. О. Є. Кузьміна. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 212 с.
30. Мороз С. В. Оцінка та прогнозування фінансового стану підприємств: автореф. дис...канд. екон. наук: 08.06.01. Хмельницький, 2005. 20 с.
31. Мошенський С. З. Економічний аналіз. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2017. 704 с.
32. Мулик Т.О., Мулик Я.І. Методичний інструментарій аналізу фінансової безпеки підприємств в системі економічних аспектів виробництва біопалива. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 9. С. 91–101.

33. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
34. Нікітіна Н. Методи дослідження фінансового стану промислового підприємства. *Проблеми теорії і практики управління*. 2018. №5. С.23-28.
35. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 9. С. 92–100.
36. Островська О.А. Оцінка фінансового стану підприємств та шляхи її удосконалення (на прикладі підприємств будівельних матеріалів): автореф. дис...канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2004. 26 с.
37. Пельтек Л.В. Удосконалення управління фінансово-економічним станом підприємств харчової промисловості: автореф. дис...канд. екон. наук: 08.06.01. Київ, 2003. 22 с.
38. Підхомний О. М. Діагностика фінансового стану підприємства. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2017. № 23. С. 234-237.
39. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Поточна редакція 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 11.10.2022)
40. Поченчук Г.М. Інституціональний розвиток економіки в умовах фінансової глобалізації : монографія. Київ : ЦУЛ, 2016. 420 с.
41. Рудницька О. М., Біленська Я. Р. Шляхи покращання фінансового стану українських підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. С. 132–138.
42. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.
43. Селіванова Н.М., Ткаченко Ю.В., Попко Я.О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ ст. : матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф.*, м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, 2016. С. 98–102.
44. Скриньковський Р. М. Діагностика факторів інноваційного розвитку підприємства. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 250–257.

45. Скрипник Н.Є. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики: автореф. дис...канд. екон. наук: 08.00.03. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
46. Смачило В. В., Будникова Ю. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. *Економічний простір*: зб. наук. праць. 2018. № 20/2. С. 35–40.
47. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: автореф. дис...канд. екон. наук: 08.06.01. Хмельницький, 2006. 24 с.
48. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз. Київ: Знання, 2021. 815 с.
49. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://hvylya.net/analytics/economics/ukraine-2030e-kraina-z-rozvinutoju-cifrovoju-ekonomikoju.html>. (дата звернення: 12.10.2022).
50. Фридинський В., Плотніков В., Дерев'янка А. Фінансова санація підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2011. № 8. С. 79–83.
51. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз. Київ: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. 253 с.
52. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2013 р. № 435-IV. Поточна редакція 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 12.10.2022).
53. Череп А. В., Кириченко Л. А. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи. *Держава та регіони*. 2018. № 6. С. 233–236.
54. Чернишов В. В. Аналіз фінансової діагностики в машинобудівній промисловості. *Матеріали Всеукраїнської заочної конференції викладачів, студентів, аспірантів та молодих учених «Фінансові механізми сталого розвитку економіки: теоретичний та практичний аспекти»* (м. Дніпропетровськ, 23-24 квітня 2015 р.). Дніпропетровськ: НМАУ, 2015. С. 166 – 170.

55. Чернишов В. В. Основні етапи оцінки фінансової діагностики суб'єктів господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 545–548. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/114.pdf>.

56. Чернишов В. В. Аналіз основних коефіцієнтів системи фінансової діагностики. *Матеріали XXXII Міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції розвитку організаційного та проектного менеджменту»* (м. Львів, 6-7 грудня 2013 р.). Львів : ЛЕФ, 2013. Ч.2. С. 117 – 119.

57. Чернишов В. В. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства. *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця»* (м. Харків, 30-31 травня 2019 р.). Харків: ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2019. С. 238 – 239.

58. Шпак Н. З., Рудницька О. М. Система управління капіталом підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. №.10. С. 257-261.

59. Aswath Damodaran Investment Philosophies: Successful Strategies and the Investors Who Made Them Work. – Hardcover. 2012. 597 p.

60. Montague Gilbert Holland. The Rise and Progress of the Standard Oil Company. Batoche Books. 2013. 38 p.